Täysistunto

Keskiviikko 25.4.2018 klo 14.05—16.52

Täysistunto alkoi klo 14.05. Täysistunto päättyi klo 16.52.

Puhetta johtivat puhemies Paula Risikko (14.05—16.02) ja toinen varapuhemies Tuula Haatainen (16.02—16.52).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Muut ilmoitukset

Kaj Turunen on 24.4.2018 ilmoittanut eronneensa Sinisestä eduskuntaryhmästä ja liittyneensä Kokoomuksen eduskuntaryhmään.

3. Kaj Turusen vapautuspyyntö talousvaliokunnan jäsenyydestä, suuren valiokunnan varajäsenyydestä, valtiovarainvaliokunnan varajäsenyydestä, maa- ja metsätalousvaliokunnan varajäsenyydestä sekä sosiaali- ja terveysvaliokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 28/2018 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnöt.

Mainittujen valiokuntien täydennysvaalit toimitetaan perjantaina 27.4.2018 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 27.4.2018 kello 10.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle vaihtelevaa työaikaa noudattavan työntekijän asemaa parantavaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 188/2017 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 4/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 4/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Mietinnön esittely, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Filatov, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.07 **Tarja Filatov sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sanon heti ensimmäiseksi, että olen itse allekirjoittanut vastalauseen, mutta esittelen nyt sen, mitä valiokunnan enemmistö on päättänyt.

Elikkä kyse on ollut niin sanotuista nollasopimuslaisista ja heidän työehtojensa varmistamisesta ja parantamisesta, ja tässä kokonaisuudessa on muutettu työsopimuslakia, työaikalakia, lakia työsuojelun valvonnasta, työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annettua lakia sekä työttömyysturvalakia elikkä koko sitä kokonaisuutta, mikä työelämää meillä säätelee työntekijän näkökulmasta. Tämän lain tarkoitus on parantaa vaihtelevaa työaikaa noudattavien työntekijöiden asemaa ja varmistaa se, [Hälinää — Puhemies koputtaa] että työsuhdeturvaa koskevat säännökset toimisivat myös heidän kohdallansa tehokkaasti.

Lain lähtökohta on se, että vaihtelevan työajan käyttöalaa rajattaisiin tilanteisiin, joissa työnantajalla on aivan oikeasti tarve vaihtelevaan työaikaan työvoiman näkökulmasta. Tässä taustalla on kansalaisaloite, josta prosessi on osittain lähtenyt liikkeelle. Siihen työelämä- ja tasa-arvovaliokunta antoi oman mietintönsä, ja sen jälkeen on tullut siis tämä hallituksen esitys. Jo tuossa mietinnössä aikanaan valiokunta katsoi, että pitää joko löytää ratkaisu lainsäädännöllä tai sitten muilla keinoin säätää paremmin nollatuntisopimuslaisten tai vaihtelevaa työaikaa tekevien ihmisten työehdoista tai työolosuhteista.

Elikkä ensimmäinen iso muutos, mikä tässä on, lähtee siitä, että vaihtelevan työajan ehdon käytön on vastattava työvoiman tarvetta. Tässä säännöksellä lähdetään siitä, että vähimmäistyöaikaa ei saa sopia pienemmäksi kuin mitä työnantajan työvoiman tarve edellyttää, mutta tämä silti mahdollistaa yhä edelleen sen, että vähimmäistyöaika on nolla. Työntekijän on valiokunnan näkemyksen mukaan vaikea arvioida sitä, mikä työnantajan varsinainen työtuntien tarve ja työvoiman käytön tarve on siinä vaiheessa, kun hän tekee sopimusta, onko se kiinteä vai onko se aidosti vaihteleva. No, tässä laissa on säädetty siitä, että kuuden kuukauden toteutuneiden tuntien perusteella voidaan sitten katsoa, onko työajan vaihtelun tarve osunut oikeaan kohtaan. Ja mikäli tämän jälkeen, kun tätä käydään läpi yhdessä, vähimmäistyöajasta ei päästä sopimukseen eli työntekijä ja työnantaja eivät ole samaa mieltä asiasta, niin työnantajalla on velvollisuus esittää kirjallisesti asialliset perusteet sille, miksi työaika on senkokoinen kuin se on tai miksi se vaihtelee siinä haarukassa kuin se vaihtelee. Tässä valiokunta katsoi, että ylipäätään työlainsäädännön pitää rakentua työntekijän suojelun periaatteelle ja että tämä uusi sääntely vahvistaa valiokunnan käsityksen mukaan heikomman sopijaosapuolen elikkä työntekijän asemaa. Mutta kuitenkin se mekanismi, jolla tätä työaikaa tarkastellaan, on ehdotettu sääntelyltään hyvin väljäksi, ja kun siihen pykälään ei sisälly tarkempia säännöksiä siitä, miten nämä neuvottelut pitää käydä ja missä vaiheessa ne pitää järjestää, niin siinä mielessä työntekijän asema ei vahvistu ehkä niin paljon kuin tällä säännöksellä on ajateltu, vaan se jää ohuemmaksi.

Sitten toinen asia, joka tässä laissa on, liittyy työvuoroluetteloon ja suostumukseen lisätyöhön. Lisätyö on siis sitä, mitä tehdään työnantajan aloitteesta sovitun säännöllisen työajan lisäksi, mutta lisätyöaika ei saa ylittää laissa säädettyä, paikallisesti sovittua taikka poikkeuksellista säännöllistä työaikaa. Nollatuntisopimuslaisten kohdalla tai vaihtelevaa työtä tekevien kohdalla laki lähtee siitä, että työsopimusta solmittaessa ei saisi enää automaattisesti sopia lisätyön tekemisen velvoitteesta, ja silloin kun työnantaja tekee työvuorolistaa, siinä pitää olla nämä minimitunnit, jotka on sovittu, ja jos sen päälle laitetaan tunteja, niin niistä työntekijällä on oikeus kieltäytyä, ja se on sitten säädelty ajallisesti ja keinollisesti eri tavalla, miten. Valiokunta katsoi keskustelussaan ja mietinnössään, että meillä toisaalta sitten on se joukko ihmisiä, jotka tekevät osa-aikatyötä, jossa voi olla lisätyön tarjoamisen velvoite, ja nyt me ajaudumme tilanteeseen, jossa työntekijöistä osan kohdalla lisätyötunneista pitää aina sopia siten, että se käy myös työntekijälle, ja työntekijöistä osan kohdalla meillä on tilanne, jossa lisätyötunteja voi työnantaja laittaa listaan ilman että työntekijällä on mahdollisuus niistä kieltäytyä, ja koska tästä tulee epäsuhtaa, niin tätä pitäisi selvittää jatkossa, voidaanko näitä yhteensovittaa tai onko siihen tarvetta.

Kolmas muutoskohta, mikä tässä laissa on, liittyy siihen, miten työttömyysturva määräytyy, ja tässä on selkeä parannus siihen tilanteeseen, mikä meillä tällä hetkellä on. Elikkä tällä hetkellä, jos ihminen on eronnut työpaikasta, jossa hänellä on vaikkapa 0—35 tuntia mutta hänellä ei pitkään aikaan ole ollut tunnin tuntia töitä, tästä on seurannut karenssia — on katsottu, että hän on ikään kuin itse eronnut omasta työstänsä, vaikka tosiasiallisesti hänellä ei työtä ole ollut ollenkaan. Jatkossa tilanne on se, että jos tunteja on nolla, niin voi erota ilman että katsotaan irtisanoutumiskarenssia siihen päälle, tai sitten jos palkka on niin pieni ja työtunnit niin pieniä, että palkka alittaa sen, mistä voi saada soviteltua päivärahaa, niin silloin myös tuo työstä eroamisen oikeus olisi olemassa.

Valiokunta teki pari pientä täsmennystä pykäläteksteihin, mutta niillä ei ole sisällöllistä ja asiallista merkitystä, ne ovat lähinnä teknisiä.

Tähän mietintöön on jätetty vastalauseita.

Puhemies Paula Risikko: Sitten puhujalistaan.

14.13 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Nollatuntisopimukset ovat kasvava ongelma yhteiskunnassa, arviolta yli 80 000 ihmistä työskentelee näillä ja merkittävä osa vasten tahtoaan. Kuten tässäkin kuultiin, nämä ovat erityisesti hoito- ja hoiva-alalla kasvava ongelma. On hyvä, että nyt tähän asiaan on pureuduttu ja pyritty löytämään niitä ratkaisuja.

Valitettavasti teen vastalauseen 1 mukaisen muutosesityksen, ja perustelen tätä sillä, että tässä on aivan liian löyhät kriteerit nollatuntisopimusten väärinkäytösten ehkäisemiseksi. Tässä esityksessä sanotaan, että sen mukaan, mitä työvoiman tarve edellyttää, voidaan määritellä, voidaanko käyttää näitä, mutta käytännössä on mahdollista edelleen solmia nollaksi. Eli tämä lakiesitys vakiinnuttaa nollatuntisopimukset osaksi suomalaista työelämää, ja sen takia pidän sitä erityisen haasteellisena.

Tässä on myös hyviä esityksiä, sairausajan ja irtisanomisajan palkkaa koskevia, mutta kuitenkin niitäkin pitäisi oikeudenmukaistaa ja kohtuullistaa. Toisaalta tästä esityksestä puuttuu myös työajan vakiintuminen. Eli kuten me tiedämme, jos teet tiettyä tuntimäärää tietyn aikaa, niin olisi hyvä, että me lainsäädännöllä olisimme antaneet myös selvän selkänojan sille, että se työaika tosiaan vakiintuu tiettyyn tuntimäärään. Tässähän ei puhuta enää

”nollatuntisopimuksesta”, vaan nythän hallitus on muuttanut tämän ”vaihtelevan työajan sopimukseksi”. Mutta kuitenkaan tämä esitys ei valitettavasti poista niitä ongelmia kokonaisuudessaan, mitä tähän kasvavaan määrään nollatuntisopimuksia tulee.

Mutta nyt kun täällä on ministeri paikalla, kysyisin vielä: Voitteko määritellä minulle selvästi, mitä tämä työvoiman kiinteä tarve merkitsee? Voinko esimerkiksi ottaa kymmenen nollatuntisopimuksella olevaa työntekijää ja teettää heillä minkä verran tunteja? Voitteko vielä avata tätä kirjausta selkeämmin?

14.15 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kannatan lämpimästi edustaja Nurmisen esittelemää vastalausetta ja siinä olevia pykälämuutosehdotuksia, ja perustelut tälle ovat, että hallituksen esittämät ehdotukset eivät riittävästi paranna nollatuntisopimuksella tekevien työntekijöiden asemaa, vaikka pieniä parannuksia nyt on tulossa. Nythän tässä käy niin, että nollatuntisopimukset virallistetaan mutta lainsäädäntö ei kuitenkaan takaa riittävää turvaa työntekijöille. Työntekijöiden asema jää edelleenkin heikoksi. Perusproblematiikka pysyy samana, ja työntekijän on jatkossakin hyvin vaikea vaatia omia oikeuksiaan. Hallituksen linjaus toimenpiteistä on liian ponneton suhteessa valiokunnan kuulemisissa ja asiantuntijalausunnoissa esille tuotuihin epäkohtiin. Tätä ei muuta miksikään se, että hallitus ei enää halua puhua ”nollatuntisopimuksella työskentelevistä” vaan on muuttanut käsitteen ”vaihtelevaa työaikaa tekeviksi työntekijöiksi”.

Nollatuntisopimukset aiheuttavat myös köyhyyden lisääntymistä, koska ne omalta osaltaan luovat kannustinloukun ja sysäävät ihmisiä toimeentulotuen käyttäjiksi sekä jopa vaikeuttavat tuen maksamista. Tämä johtuu siitä, että todellisen työnteon ja siitä saadun palkan sekä elämiseen tarvittavan tulon kokonaisuus on sumea ja riittämätön ja usein vähäisestäkin työstä maksettavan palkan saaminen voi kestää kohtuuttoman kauan. Arjen menot ovat kuitenkin vakiot ja säännölliset.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä en voi olla ihmettelemättä, miten paljon tämän hallituksen aikana on heikennetty työntekijöiden oikeuksia ja työsuhdeturvaa. Muun muassa pakkolait, lomarahan leikkaukset, koeajan pidentäminen, takaisinottovelvoitteesta luopuminen ja työttömyysturvan leikkaaminen kaikkein heikoimmilta ovat näitä heikennyksiä. [Eero Heinäluoma: Siinä oli vain osa!] — Nimenomaan, tässä oli vain osa. — Ja nyt nämä kehysriihen tuloksena syntyneet nuorten työsuhdeturvaa heikentävät ehdotukset: Molemmat ehdotukset — eli se, että työnantaja voisi tehdä alle 30-vuotiaan nuoren kanssa määräaikaisen sopimuksen ilman perusteltua syytä, ja irtisanomissuojan heikennykset — iskevät erityisesti aloihin, joilla työskentelee paljon nuoria ja naisia ja erityisesti nuoria naisia. Kysymys on siis monella tavalla tasa-arvoasiasta. Siis nämä heikennykset kohdistuvat juuri heihin, joiden asema työmarkkinoilla on ennestään heikko.

Työelämän ja toimeentulon epävarmuus sekä työn pirstaleisuus, mikä johtuu esimerkiksi nollatuntisopimuksista, ovat tutkimusten mukaan keskeisiä syitä lykätä perheen perustamista. Onkin käsittämätöntä, että hallitus kaiken tämän jälkeen kehtaa ilmaista huolensa syntyvyyden laskusta. Eiköhän olisi aika pysähtyä miettimään syy—seuraus-suhteita ja opetella tekemään laadukkaampaa kokonaisvaikutusten arviointia osana lainsäädäntötyötä.

14.19 **Rami Lehto ps:** Arvoisa puhemies! Olen myös jättänyt esitykseen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa vastalauseen. Perussuomalaisten mielestä on sinänsä hyvä asia, että osa-aikatyötä voidaan tarjota joustavasti sellaisille työntekijäryhmille, kuten opiskeli-

joille, jotka osa-aikatyötä itse haluavat. Tällöin pystytään myös paremmin vastaamaan eteen tuleviin haasteisiin sekä yhteiskunnan että työelämän osalta. Toisaalta ehdotetut säännökset ovat riittämättömiä korjaamaan vaihtelevan työajan sopimuksen käytäntöön liittyviä epäkohtia. Samoin pidämme hyvänä sitä, että nyt tehdyllä esityksellä voidaan vastata ainakin osittain aikaisemmin työmarkkinoita vahvasti haittaavaan eri yritysten työvoimatarpeiden sekä erilaisten osaavien työntekijöiden niin sanottuun kohtaanto-ongelmaan. Olemme myös tyytyväisiä siihen kehitykseen, että mahdollisuus joustavaan osa-aikatyön tarjoamiseen säilytetään yhä niin sanotussa työelämän paletissa mukana samanaikaisesti, kun käytännössä havaittuihin epäkohtiin puututaan.

Tähän esitykseen sisältyy myös ongelmia, jotka voivat johtaa työvoiman väärinkäyttöön. Sääntelyn kohderyhmä on nimittäin rajattu vain osaan osa-aikaisia, mikä asettaa eri osa-aikaistyöntekijäryhmät keskenään eriarvoiseen asemaan. Tämä on yleensä sellaista kehitystä, mitä me perussuomalaiset pidämme haitallisena suomalaisessa yhteiskunnassa. Nyt tehdyssä hallituksen esityksessä aikaisemmin hyväksi todetut niin sanotut joustoelementit menettävät täten tarkoituksensa uuden sopimusmahdollisuuden vuoksi. Tällainen kertakaikkinen lisätyösuostumus pitää olla poistettu kaikilta osa-aikaisilta työntekijöiltä yhdenvertaisuuden vuoksi. Tämän vuoksi teemme vastalauseen mukaisen muutosesityksen.

14.20 **Simon Elo sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä erityisesti sosiaalidemokraateista on sanottu, että tämä on esitys oikeaan suuntaan mutta riittämätön. Haluaisin olla tässä positiivinen ja katsoa tämän lausuntonne, näkemyksenne, hyvällä, eli oikeaan suuntaan mennään, hyvä askel oikeaan suuntaan. Jos itse ajattelen nollatuntisopimuksia, niin kun minä olen joskus itsekin ravintolatyöntekijänä ollut nuorena opiskelijana nollatuntisopimuksella ja se sopi siihen elämäntilanteeseen — opiskelijana se oli joustavaa, ja töitä sai silloin, kun tarvitsi, ja myös työnantaja niitä tarjosi silloin, kun se heille oli sopivaa — niin kokonaan en kieltäisi nollatuntisopimuksia. Mutta kun tiedämme, että niitä joka tapauksessa tehdään, se on realismia, niin kyllähän pelisääntöjen pitää olla kunnossa. Kun ajattelee esimerkiksi sitä, että nollatuntisopimuksia ei saisi enää sopia, jos työntekijää tarvitaan joka viikko kutakuinkin sama tuntimäärä, niin tällaiset säännöt on erittäin hyvä tuoda työmarkkinakenttään. Ymmärtääkseni sosiaalidemokraatit katsovat, että tämä on oikeansuuntaista politiikkaa. Jos se on riittämätöntä, niin voitte toki kertoa, miksi se sitten on riittämätöntä.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan muutama vastauspuheenvuoro.

14.22 **Maria Tolppanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silloin jos puhutaan opiskelusta ja nollatuntisopimuksesta, pyydän huomauttamaan, että se ei vaadi sitä. Opiskelijalla täytyy olla puhelin, johon hän pystyy vastaamaan, ja siihen voi työnantaja soittaa. Sitä kutsutaan freelance-työksi. Siinä on jo olemassa säännöt, siitä on jo olemassa sopimukset.

Jos me puhumme nollatuntisopimuksesta, nimitetäänpä sitä nyt miksi tahansa, vaikkapa sitten vaihtelevan työajan sopimukseksi, niin, arvoisa ministeri, kuinka on tämän aktiivimallin kanssa, jos henkilöllä on tämä nollasopimus ja hän ei saa kolmessa kuukaudessa 18:aa tuntia työtä? Rokotetaanko hänen työttömyyskorvaustaan sen takia, että nytten laa-

ditaan laki, joka kerta kaikkiaan sotkee työmarkkinat, vie työntekijöiltä kaikenlaisen turvan siitä työstä, mitä he tekevät?

14.23 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hämmästelen kyllä edustaja Elon käyttämiä termejä. Todellakin, niin kuin edustaja Tolppanen sanoi, on hyvä ehkä tutustua tähän ja erottaa nämä kaksi asiaa.

Tästä laista jäi uupumaan se kaikkein oleellisin, joka olisi tarvinnut huolehtia nyt tässä kohtaa, eli ne kertyneet työtunnit, että niistä tulee vakio. Sitä kautta me pystyisimme paremmin kehittämään vaihtelevan työn tarjontaa niin, että ihminen voi luottaa siihen, että jos hänellä tässä kuussa ja tänä vuonna on ollut vaikkapa viikoittain 20 tuntia työtä, niin seuraavana vuonna se on hänen vakionsa, kun voidaan osoittaa pitkällä aikavälillä kertyneitten tuntien määrä. Se jäi tästä puuttumaan, mikä on todella suuri menetys ja tekee tästä esityksestä torson.

14.24 **Tarja Filatov sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta kai selvää, että vähäinenkin työ on parempi kuin ei työtä ollenkaan. Mutta se valuvika tässä laissa on, että se lähtee siitä, että työntekijä yhä edelleen joutuu olemaan se, joka taistelee työnantajan kanssa siitä, mikä se vakiintunut työaika on. Vaikkapa sairausloma-ajan palkassa — jos se sairausloma kestää pidemmälle kuin työlistaan merkityt tunnit — jotta saisi senhetkisen tosiasiallisen työtuntien mukaisen sairausajan palkan, näiden tuntien on pitänyt olla puoli vuotta nelinkertaiset, puoli vuotta nelinkertaiset. Tosiasiassa saattaa olla, että ihminen on tehnyt töitä puoli vuotta sillä tavalla, että ne ovat kolme ja puoli -kertaiset, mutta silloin hän saa jatkossa siltikin minimisairauspäivärahan. Ja tämän vuoksi olisi pitänyt hakea vakiintunutta työaikaa ja siihen liittyviä pelisääntöjä. Tämä sama tilanne tulee silloin, kun ajatellaan vaikkapa irtisanoutumista, jossa sitten katsotaan, mikä sen ajan palkka on, jos työnantaja tai työntekijä lopettaa työsuhteen. Yhä edelleen tässä laissa työntekijä jää yksin taistelemaan siitä vakiintuneesta työajasta. Siinä ei ole edes mekanismia, jossa luottamushenkilö tai vähän kollektiivimpi voisi olla siinä mukana, ja nämä ovat niitä puutteita. Sen vuoksi me olemme tehneet oman esityksemme, jossa näitä korjattaisiin. [Puhemies koputtaa]

Mutta täytyy sanoa, että tässä laissa on kiistatta myös parannuksia, [Puhemies: Aika!] vaikka se antaa luvan edelleen solmia työsuhteen, jossa on nolla työtuntia.

Puhemies Paula Risikko: Vastauspuheenvuorona käytetään minuutin mittaisia puheita.

14.25 **Eero Suutari kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä selvästi parantaa kyllä sopimuksia ja myös käytäntöjä. Tässä työntekijä ei jää yksin. Hän voi sinne neuvotteluun ottaa mukaan kyllä avustajan tämän lain mukaan. Tämän lain mukaan tarkoituksena on nimenomaan hakea sitä, että työssä käydään juuri sen verran kuin se tarve on. Työnantajalla on tietty tarve, ja sen tarpeen mukaan pitää pystyä elämään niin, että se työntekijä pystyy neuvottelemaan tai pystyy suunnittelemaan oman työaikansa sillä tavalla, että se sovittaa siihen vapaa-ajan ja mahdollisesti sitten myös muun työn, jos tämä työ ei kokonaan ole täysipäiväistä työtä. Tämä on just nimenomaan tästä nollatuntisopimuksesta ja kansalaisaloitteesta johtunut parannus, jonka TyV teki, ja minun mielestäni tässä sovitetaan yhteen se asia, että Suomessa pitää kaikki työt pystyä tekemään, ja sitten se, että ne myös tehdään sääntöjen mukaisesti.

14.26 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt todella tällä lailla luodaan selkeät pelisäännöt nollatuntisopimukselle ja pahimmat epäkohdat korjataan. On huomioitava, että vaikka nämä ongelmat tiedettiin, niin eivät aikaisemmat hallitukset ole tarttuneet tähän asiaan. Siksi tuntuu aivan käsittämättömälle, että demarit ja vasemmistoliitto täällä väittävät, että tässä huononnetaan etuja. Mitä te teitte viime kaudella, kun olitte hallituksessa? Ette mitään tälle asialle.

Keskustalle oli tärkeää, että nyt tässä nollatuntisopimuksien käsittelyssä epäkohdat korjattiin ja pelisäännöt selvitettiin ja saatiin aikaan tasapainoinen ratkaisu. On hyvä muistaa, että nykytila todella paranee työntekijöillä. Työntekijän oikeus sairausloman ja irtisanomisajan palkkaan vahvistuu, työttömyysturvaan liittyvät keskeisimmät epäkohdat korjataan, ja työttömyysturvaan tulee selkeyttä. Tämä uusi laki vähentää vaihtelevan työajan sopimuksella työskentelevien epävarmuutta ja ennakoimattomuutta ja helpottaa työntekijöiden aikataulujen hallintaa, elämänhallintaa. Tämä on todella tärkeä ja hyvä ratkaisu ja lakiesitys.

14.27 **Suna Kymäläinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On ehkä vähän liian pitkälle vietyjä johtopäätöksiä. Täällä edustaja Elo totesi, että oppositio ikään kuin juhlii, että tässä on hyviä parannuksia. [Simon Elon välihuuto] Olemme tuoneet esille sen, että tässä on oikeansuuntaisia askeleita mutta meidän mielestämme riittämättömiä, ja se valiokunnassa on hyvin esitetty ja tuli täällä esille. Se on hyvä, että mennään eteenpäin, mutta toisaalta vieläkään hallitus ei pysty vastaamaan siihen suureen epäkohtaan, jolla työmarkkinoilla luodaan köyhyyttä Suomeen, lisätään painetta joutua toimeentuloasiakkaaksi ja toimeentulotuen vaikutusten piiriin. Tämä kohdistuu ennen kaikkea taas siihen nuorempaan väestöön, jolla on jo kaikista vaikeinta tällä hetkellä saada pysyvää ja vakituista työtä, ja sitä myöten vaikuttaa myöskin uskallukseen perheen perustamiseen. Toivon, että ministeri vastaa, liittyen näihin aktiivimallin sanktioihin: onko todella niin, että nämä ihmiset, jotka tässä vaikeassa tilanteessa ovat, joutuvat sitten sanktioiden piiriin, jos ei tämä 18 tuntia 3 kuukauden aikana täyty?

14.29 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella huolestuttavia tietoja on ollut tästä lasten määrän dramaattisesta vähenemisestä. Syntyvyys on kääntynyt laskuun, ja täällä on eri yhteyksissä useaan kertaan valiteltu tämän ilmiön johdosta, ja aivan keskeinen syy on se epävarmuus, [Hannakaisa Heikkinen: Viime kaudella satatuhatta työtöntä, sekö on tarkoitus?] joka tänä päivänä nuoriin ja lapsiperheisiin kohdistuu. Se on meidän yhteinen ongelmamme, jonka pitäisi pysäyttää meidät kaikki ja laittaa miettimään, mitä on tehtävissä, jotta elämän perustaminen olisi turvallisempaa ja usko tulevaisuuteen sitä kautta myös suurempi. Nyt joustot on laitettu hyvin epäoikeudenmukaisesti kaikkien nuorempien ikäluokkien harteille, ja siitä tämä nollatuntisopimus on kyllä surullinen esimerkki. Meidän pitäisi pystyä nopeammin parantamaan näiden ihmisten turvallisuutta, jotta Suomella olisi tulevaisuutta.

14.30 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ovat hallituspuolueet nyt hehkuttaneet, että nyt on pelisäännöt nollatuntisopimukselle. Oletteko te käyneet kysymässä näiltä nuorilta, jotka tämän kansalaisaloitteen tekivät, ovatko he samaa mieltä, mentiinkö tässä riittävästi? Edustaja Suutari täällä sanoi, että tämä on siitä merkittävä parannus, että nyt jatkossa työntekijä voi ottaa avustajan mukaan neuvottelemaan

työnantajan kanssa. Hallituspuolueille ei tämän lain käsittelyn yhteydessä käynyt edes se, että henkilöstöryhmillä olisi oikeus saada tieto näiden nollatuntisopimuksien käytöstä. Edes tiedon saanti työnantajalta henkilöstöryhmille ei käynyt tälle hallitukselle. [Eero Heinäluoma: Voiko tuo olla totta?]

Ja kun katsotaan hallituksen koko työelämälinjaa, jossa nyt viimeisimpänä on nuorten perusteettomien pätkätöiden salliminen — nuorille heikommat työehdot — ja irtisanomissuojan heikentäminen pienissä yrityksissä, niin voi kysyä, mihin se huoli, joka valtiovarainministeriöstäkin esitettiin tästä syntyvyyden alenemisesta, [Puhemies koputtaa] on jäänyt, koska epävarmuushan tässä vain kasvaa nuorten keskuudessa.

Puhemies Paula Risikko: Myönnän vielä viisi vastauspuheenvuoroa: edustajille Viitanen, Suutari, Elo, Hongisto ja Satonen.

14.31 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä on hyvä jatkaa, nimittäin kyllä se epävarmuus työmarkkinoilla nimenomaan nuorten naisten osalta on tällä hallituskaudella varmasti lisääntynyt erittäin huolestuttavassa määrin.

Minä, ministeri, nyt katson teitä tästä ja kysyn, kuinka ihmeessä tällainen tilanne pääsee syntymään, että alkuun työmarkkinoita heikennetään sillä, että uhkaillaan pakkolaeilla, sitten leikataan lomarahoja, sitten tulee tämä oikeudentuntoa erittäin loukkaava aktiivimalli, sitten tulevat nuorille perusteettomat pätkätyöt, potkulaki — sekin on tulossa — ja sitten vielä tämäkin, jonka piti olla parannus, jää torsoksi ja siinä pelisääntöjä ei kylliksi sovita. Ministeri, voisitteko vastata minulle: miksi ihmeessä te haluatte heikentää työmarkkinoita, työntekijöiden asemaa, ja miten näette nuorten tulevaisuuden tässä epävarmassa maailmassa, jos nyt vielä nämä perusteettomat pätkätyöt heille sallitaan.

14.32 **Eero Suutari kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä lailla nimenomaan vähennetään sitä epävarmuutta. [Hannakaisa Heikkinen: Juuri näin!] Tällä lailla työntekijä tietää, mitä on edessä, [Juhana Vartiainen: Naulan kantaan!] milloinka ollaan työssä ja niin poispäin. Hän voi suunnitella sitä ja voi sen mukaan ottaa toisenkin työpaikan ja sillä tavalla varmistaa tulevaisuutensa. Ja se lasten tekeminen on minun mielestäni silloin jo paremmalla tolalla. [Pia Viitasen välihuuto] — Se vähentää epävarmuutta.

14.33 **Simon Elo sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heinäluoma on aivan oikein huolissaan siitä, saavatko nuoret Suomessa tänä päivänä riittävästi lapsia, onko meidän syntyvyys kunnossa ja mitä se tarkoittaa valtiontaloudelle ja mitä se tarkoittaa inhimillisesti. Tästä huolen voimme jakaa.

Näkökulmaero ehkä tulee siinä, mihin kyllä minusta edustaja Filatov hyvin sanoi, että ”kyllä mekin näemme, että on parempi, että on töitä”. No, niin mekin nimenomaan näemme, että on parempi, että on töitä, ja siksi näitä lakiesityksiä kokonaisuutena tehdään, jotta nimenomaan työnteko mahdollistuisi mahdollisimman hyvin mutta sille olisi myös selvät pelisäännöt, niin kuin tässä nollatuntisopimusten osalta. Jos katsotaan vielä vähän pidemmälle, niin sekä sosiaalidemokraateilla että Sinisellä tulevaisuudella on oma sosiaaliturvamalli, ja se on hyvä, että tuodaan näitäkin vähitellen pöytään. Kyllä maailma näyttää nyt menevän sillä tavalla sekä Euroopassa että sen ulkopuolella, että on nollatuntisopimuksia, joille täytyy olla pelisäännöt, kun tällainen jatkuu, mutta sitten tarvitaan myös kannustava perusturva, jotta pienemmälläkin palkalla voi töitä ottaa vastaan kannattavasti, ja sitten

valtio tulee niin sanotusti tukemaan hieman omalta osaltaan. Tämä on tulevaisuutta, näin uskallan sanoa. [Maria Tolppanen: Köyhät kyykkyyn!]

14.34 **Reijo Hongisto sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tässä varmaan tarkoitus ole kyykyttää sen enempää köyhiä kuin nuoriakaan.

Edustaja Lindtman kysyi, että oletteko te kysyneet nuorilta, mitä he ajattelevat tästä asiasta. Minä olen saanut palautetta nuorilta, nimenomaan positiivista palautetta siitä, että kun nuorilla on harrastuksia tai opiskeluja, niin on hyvä, että he voivat tehdä tällaista osa-aikatyötä, ja nyt tälle työlle on laadittu edes jonkinlaiset pelisäännöt. Siitä, että pelisääntöjä laaditaan, jonkun mielestä joku voisi käyttää sanontaa, että on väärin sammutettu. Tämä hallitus on kuitenkin kyennyt laatimaan sääntöjä, ja niin kuin näissä monissa puheenvuoroissa on todettu, sääntöjä voidaan parantaa, jos nähdään heikkouksia, mutta tämä hallitus on astunut sille polulle, jonka päässä on mahdollisimman hyvä lainsäädäntö. Tarkoitus on nimenomaan edesauttaa nuoria, luoda nuorille tällä lainsäädännöllä sellaista turvallisuudentunnetta, että voi olla edelleenkin joustavasti töissä, opiskella, harrastaa ja tehdä työtä, ja monet nuoret pitävät tätä lakiesitystä hyvänä.

Puhemies Paula Risikko: Tässä vaiheessa vielä yksi vastauspuheenvuoro, edustaja Satoselle, sen jälkeen ministeri vastaa.

14.35 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että nollasopimuksille on saatu pelisäännöt, mutta täytyy kyllä sanoa, kun opposition puheenvuoroja kuuntelee, että tuntuu, että onko jäänyt vallan havaitsematta se, että 90 000 ihmistä enemmän on töissä tällä hetkellä kuin silloin, kun tämä hallitus aloitti, eikä se olisi tapahtunut, jos ei hallitus olisi tehnyt niitä poliittisia valintoja, mitkä se on tehnyt. Toki se on ollut hyvä, että työmarkkinajärjestötkin ovat olleet osittain mukana, mutta te olette johdonmukaisesti vastustaneet jokaista sellaista muutosta, joka on lisännyt työllisyyttä. Niiden ihmisten, jotka ovat saaneet työpaikkoja, niiden, jotka ovat työllistyneet kokonaiseen työsuhteeseen — kaikki eivät ole, mutta monet ovat — toimeentulo on tuhannella eurolla kuukaudessa käteen parantunut. Kai heillä on paremmat edellytykset elämässä suunnitella myös omaa elämäänsä kuin jos tätä ei olisi saatu aikaan? Tämän hallituksen suurin saavutus on se, että työllisyysaste on noussut valtavasti [Puhemies koputtaa] ja kymmeniätuhansia ihmisiä on pystytty auttamaan.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten tässä vaiheessa ministeri vastaa, enintään 3 minuuttia.

14.36 **Työministeri Jari Lindström:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos keskustelusta ja kiitos positiivisesta palautteesta mutta myös kritiikistä. Ainahan on petraamisen paikkaa.

Lähdetään siitä, minkä takia tämä ylipäätään tänne tuli. Hallituksella oli jo ajatuksia tämän suhteen, mutta toki oli myös tämä kansalaisaloite. Niissä keskusteluissa jossain vaiheessa oli semmoinen tavoite, että kiellettäisiin nämä nollatuntisopimukset kokonaan. No, vaihtelevan työajan sopimukselle, tälle nollatuntisopimukselle, on kuitenkin työelämässä tarvetta. Sopimusten kieltäminen voisi johtaa siihen, että täytetään se työvoimatarve jollakin muulla tavalla, kuten vuokratöillä, yrittäjän omana työnä, työkeikan pituisin määräaikaisin sopimuksin tai teettämällä olemassa olevalla henkilöstöllä lisä- tai ylityötä.

Sitten täällä monessa, monessa puheenvuorossa kysyttiin työajan lakisääteisen vakiintumisen problematiikan perään. Totta kai tätä täytyy aina punnita molemmin puolin. Se ajatus, mikä meillä on tässä lakia säätäessä ollut, on se, että tämä vakiintuminen voisi merkitä sitä, että jollakin tarkastelujaksolla se toteutunut työaika voisi muodostaa työsuhteessa noudatettavan kiinteän työajan, ja näin voisi tapahtua, vaikka työnantajan edellytyksissä tarjota työtä ei olisi tapahtunut mitään muutoksia. Työnantajan työvoimatarve voisi siis yhä olla vaihtelevaa. Lakisääteinen vakiintuminen voisi siis johtaa työvoimatarvetta vastaamattomaan työaikaehtoon, jota työnantaja voisi yksipuolisesti muuttaa vain taloudellisella tai tuotannollisella irtisanomisperusteella. Tämmöisessä tilanteessa työnantajan olisi maksettava palkkaa semmoiselta ajalta, jolta ei ole tarjota työtä. Tämä kustannus olisi pois jostakin muualta ja vähentäisi työnantajan mahdollisuuksia palkata muihin tehtäviin henkilöstöä. Tämä vakiintumismalli voisi olla altis myös tämmöiselle ei-toivotulle työvoiman käytön suunnittelulle. Työnantaja voisi työtarjouksiensa ajoittamisella ja mitoittamisella pyrkiä vaikuttamaan vakiintuvien työtuntien määrään.

Jos nyt sitten tapahtuisi niin, että vaihtelevasta työajasta sovitaan lainvastaisesti niin, että tämmöisestä vaihtelevasta työvoimatarpeesta on sovittu, vaikka työnantajan työvoimatarve on kiinteä, niin vaihtelevaa työaikaa koskeva ehto on silloin mitätön. Tällöin sovellettavaksi työajaksi tulee se kiinteä työaika, joka työnantajan todellista työvoimatarvetta vastaa. Tämä parantaa monin tavoin työntekijän mahdollisuuksia suunnitella elämäänsä, ja vaihtelevasta työajasta saa ylipäätään sopia vain silloin, kun sopimuksella katettava työvoimatarvekin vaihtelee. Työnantajan on annettava työsuhteen alkaessa selvitys siitä, missä tilanteessa ja missä määrin työnantajalle syntyy työvoimatarvetta. Vaihtelevaa työaikaa koskevaan ehtoon sisältyvän vähimmäistyöajan on vastattava todellista tarvetta. Tämä turvaa työntekijää.

Tässä on kyseessä siis lakiesitys, jossa ensimmäisen kerran säädetään nollatuntisopimuksista, ensimmäisen kerran Suomen historiassa, ja vaikka tämä saa oppositiosta kritiikkiä — myös kiitosta mutta enemmän kritiikkiä — niin joka tapauksessa tämä peli on nyt avattu, ja minun mielestäni tämä on iso askel oikeaan suuntaan.

Puhemies Paula Risikko: Mennään joksikin aikaa puhujalistalle.

14.40 **Anna Kontula vas:** Niin, askel on otettu ja onneksi tällä kertaa oikeaan suuntaan, mutta valitettavasti askel jäi kovin lyhyeksi. Tässä keskustelun aikana oppositiota on syytetty siitä, että se väittää tämän lain huonontavan asioita. Minä en ole kuullut yhdenkään opposition edustajan näin väittävän. Sen sijaan oppositio on aika paljon esittänyt kritiikkiä siitä, että tämä lainsäädäntö ei ratkaise nollasopimusten ongelmia ja tähän lainsäädäntöön liittyy sellaisia rakennevikoja, joita hyvässä lainsäädännössä ei ole.

Mitä ne asiat ovat, jotka jäivät ratkaisematta, kun ajatellaan nollasopimuslaisten näkökulmasta?

No ensinnäkin, en usko, että tässä salissa on ketään, jonka mielestä oikeasti on ihan reilua, että jos se työnantaja ei töitä tarjoa, ei yhtään tuntia, niin työntekijän pitää kolme kuukautta — kolme kuukautta — odottaa, roikkua ilman töitä siinä työsopimuksessa, ennen kuin hän saa purkaa työsopimuksen, saamatta työttömyysturvan karenssia. Se on kovin pitkä aika tänä aikana, kun työmarkkinoilla liikutaan nopeasti, asiat muuttuvat nopeasti ja ihmisten pitäisi pystyä reagoimaan nopeasti. Se on aivan liian pitkä aika, jos kolmeen kuukauteen ei työnantajalla ole ollut tarvetta tarjota edes yhtä työtuntia.

Toinen iso ongelma, mikä tähän liittyy, on se, että kun meillä perinteisesti koko työlainsäädäntö nojaa ajatukseen ja ymmärrykseen siitä, että työntekijä on neuvotteluissa se heikompi osapuoli eikä välttämättä kykene tasa-arvoisesti työnantajan kanssa neuvottelemaan niistä työn ehdoista, niin tässä lakiesityksessä ei olla lähdetty tästä perusprinsiipistä käsin. Olen koko eduskuntauraani edeltävän työurani tehnyt tutkimalla erilaisissa prekaareissa työsuhteissa olevia ihmisiä, ja en ole huomannut siellä mitään sellaista tendenssiä, joka oikeuttaisi muuttamaan tällä tavalla perustavalla tasolla sitä, miten meillä työelämää säädellään. Edelleen meillä on paljon työmarkkinoilla niin heikossa työmarkkina-asemassa olevia ihmisiä, ihmisiä, joilla pelimerkit ovat niin vähissä, että ei voi mitenkään ajatella, että he ensinnäkään uskaltaisivat riitauttaa laittomuudet tai väärinkäytökset ja että toisaalta heillä olisi riittävät resurssit ja tietotaito viedä se prosessi läpi, niin kuin tässä laissa nyt oletetaan olevan. Jos me ajattelemme vaikka henkilöä, jolla on puutteellinen kielitaito, verraten alhainen koulutus ja hyvin vähän muita työllistymismahdollisuuksia, ei ole lainkaan realistista ajatella, että hän lähtisi mahdollisesti kuukausia tai jopa vuosia kestävään prosessiin nollatuntisopimuksen ehtojen saamiseksi mallilleen, ihan yksin.

Kolmas ja minun nähdäkseni ehkä isoin ongelma, mikä liittyy tähän lakiesitykseen, on se, että kun tämä on syntynyt hirveän pitkän prosessin seurauksena ja tässä on kokeiltu montaa asiaa ja neuvoteltu monien tahojen kanssa, niin se loppuratkaisu, mihin on päädytty, tuottaa työmarkkinoille kaksi melkein identtistä osa-aikatyön sopimusmallia. Käytännössä kiinteän osa-aikaisen työn sopimusmallin ja vaihtelevan työajan sopimusmallin ainoat erot ovat se, että toisessa minimituntimäärä noin periaatteessa on nolla ja toisessa yksi, ja sitten se, että toisessa näistä henkilöllä on oikeus olla myöntymättä ikuisiksi ajoiksi ottamaan vastaan lisätyötä ja toisessa taas tällainen myöntymys voidaan antaa. Nämä ovat ne tosiasialliset erot näiden kahden mallin välillä, ja jokainen ymmärtää, että näissä on kysymys niin pienistä eroista, että nämä erilliset sopimusmallit olisivat hyvin yhteensovitettavissa. No miksi ne pitäisi sovittaa yhteen? Sen takia, että kun nyt meillä tuotetaan erilaisia hyvin lähellä toisiaan olevia sopimusmalleja meidän työlainsäädäntöön, se johtaa taas yhden askeleen verran monimutkaisempaan lainsäädäntöön, mikä aiheuttaa työpaikoilla sen, että meillä saattaa olla pikkuisen eri oikeuksilla olevia työntekijöitä samoilla tuntimäärillä kisaamassa samoista työtunneista samalla työpaikalla, ja työnantajan pitää sitten haltsata tämä kokonaisuus — plus että se tarkoittaa, että yksittäisen työntekijän on astetta vaikeampi ymmärtää ja ottaa selvää, mitkä ovat hänen oikeutensa, ja pitää niistä kiinni. Uskoisin, että tämä on hama. En pysty kuvittelemaan, kuka on se taho, joka hyötyy siitä, että meillä lainsäädäntöä monimutkaistetaan silloin kun siinä ei näy mitään selkeätä syytä siihen, ja toivonkin, että ainakin tämä asia korjattaisiin mahdollisimman pian.

14.46 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa puhemies! Edelleen haluan kiittää ministeriä siitä, että hän on tuonut tämän esityksen — ja aika nopeassa aikataulussakin — jonka valiokunta on nyt käsitellyt.

Keskustelua kun kuulee, niin myös opposition sisällä tämän asian voi nähdä hyvin monella tavalla. En näkisi tätä nyt ehkä niin synkkänä esityksenä kuin täällä opposition vasemmalta puolelta nähdään. Kyllä tämä kuitenkin selkeästi on [Kari Uotilan välihuuto] parempaan suuntaan menossa, vaikka näitä edustaja Kontulan hyvin nostamia asioita tässä esityksessä on.

Tämän hallituksen esityksen taustalla on kansalaisaloite ja sen käsittely työ- ja tasa-arvovaliokunnassa ja siihen liittyvät ehdot, jotka sitten täällä käsiteltiin, ja se lähti ikään kuin

käsittelyyn ministeriöön. Silloin ministeri Lindström lupasi tämän asian käydä läpi, ja siinä oli erilaisia prosesseja, muun muassa tämä kolmikantatyöryhmä muuten, joka ei edes sitten ollut yksimielinen omassa esityksessään. Minusta se kertoo sen, että tämä ei ole ihan helppo ja yksinkertainen asia. Tässä on monta vaihetta, ja aina tuntuu jäljelle jäävän ristiriitaisuuksia. Mutta olen kyllä ministerin kanssa samaa mieltä, ja monen muunkin täällä olleen kanssa samaa mieltä, että tässä on menty kuitenkin eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Useita karikkoja tässä nyt poistuu, ja ehkä tärkein niistä on se edistysaskel, että esityksessä työnantaja ja työntekijä joutuvat nyt tarkemmin sopimaan keskenään työn tekemisestä, mikä tarkoittaa sitä, että vastuullisuus molemmin puolin pöytää paranee. Lisäksi työntekijällä on oikeus käyttää neuvotteluissa avustajaa. Valiokuntakäsittelyssä kävi kuitenkin ilmi, että tämä asia on monin tavoin vaikea eikä siellä asiantuntijoillakaan tuntunut olevan mitään sellaisia esityksiä, joihin valiokunta olisi voinut tarttua, niin että olisi löydetty hallituksen ja opposition kesken yhteinen näkemys siitä, miten tämä olisi voitu viedä paremmin maaliin. Ei pidä unohtaa sitä, että valiokunnan esitys aikaisemmin siitä, miten tätä viedään eteenpäin, oli yksimielinen eli tahtotila oli aika voimakas. Ja siinä mielessä täytyy sanoa, että ehkä ministeri Lindströmille tässä tarjottiin niin kuin hyvin selkeät ohjeet, miten tämä asia olisi voitu ihan kokonaan viedä maaliin. Olisi ehkä kannattanut tehdä vielä enemmän töitä ja tuoda tämä vaikka pikkasen myöhemmin tänne, jotta olisi saatu lopullisesti sellainen esitys, joka olisi kaikkia tyydyttänyt. [Eero Heinäluoma: Paalupaikka!] — Niin, se oli kyllä huikea paalupaikka, ja se oli tavallaan niin kuin lapaan tarjottu, miten tämä homma hoidetaan. Kyllä, joo, hyvin sanottu, hyvin sanottu.

Tänne valiokunnan mietintöön jäi sitten kuitenkin klausuuli: ”Nollatuntisopimusten, vaihtelevan työajan tai muiden tavanomaisesta poikkeavien työsopimusten määrää ja niiden vaikutuksia työntekijöiden olosuhteisiin ja terveyteen ei ole Suomessa riittävästi selvitetty, kuten ei myöskään niiden vaikutusta yritysten toimintaan ja kannattavuuteen. Tämän vuoksi valiokunta pitää tärkeänä, että nyt toteutettavan uudistuksen vaikutuksia yhtäältä yrityksiin ja toisaalta työntekijöiden asemaan ja työkykyyn seurataan huolellisesti ja tarvittaessa lainsäädäntöä kehitetään mahdollisesti havaittavien tarpeiden osalta edelleen.” Olisikin hyvä, jos ministeri heti, kun tämä laki tulee niin sanotusti käyttöön, asettaisi tämmöisen seurantaryhmän, ja silloin tämä jäisi myös elämään, mahdollisesti seuraavan eduskunnan sitten parannettavaksi.

Kaikesta huolimatta, vaikka tähän jäi korjattavaa, on tämä kuitenkin askel parempaan suuntaan.

14.50 **Juhana Vartiainen kok:** Arvoisa puhemies! Nyt käsitellään tätä lakiuudistusta, joka siis koskee vaihtelevaa työaikaa ja nimenomaan sitä. Siitä on aika pitkä matka sitten minkäänlaiseen amatööriväestötieteilyyn siitä, mistä Suomen alhainen syntyvyys johtuu. [Välihuuto sosiaalidemokraattien ryhmästä] Mutta kyllähän joka tapauksessa tämän valiokuntakäsittelyn aikana tuli selväksi, ja on ehkä hyvä se sanoa, jotta oppositionkin toiminnasta kansalaiset saavat myönteisemmän kuvan kuin ehkä tämän keskustelun nojalla, että kyllähän valiokunnassa vallitsi kuitenkin aika suuri yksimielisyys siitä, että tämä on selvä askel parempaan.

Tässä syntyy työntekijän kannalta ennustettavampi tilanne, tasapainoisempi asetelma työpaikalla. Myös tämän työvuoroluettelosäätelyn nojalla ihminen tietää paremmin tulevat työtuntinsa, niin kuin edustaja Suutari täällä totesi, se mahdollistaa myös useamman työsopimuksen ylläpitämisen ja toteuttamisen. Tämä on ainakin meidän toiveemme, niin

että tämä parhaassa tapauksessa voisi jopa lisätä työpanoksen tarjontaa ja työllisyyttä. Lisäksi me valiokuntakuulemisessa opimme, että monissa laajoissa palkansaajaryhmissä joka tapauksessa työehtosopimuksilla luodaan selvästi vahvempi säätely kuin mihin tämä säätely tähtää. Sehän on pohjoismainen tapa vanhastaan, että toimiala- ja sopimusalakohtaisesti työehtosopimuksilla sovitaan.

Ja sitten se asia, joka minusta tässä opposition kritiikissä ei näytä saavan minkäänlaista painoa, on, että eduskunta edellytti — ja viisaasti edellyttikin — että tämän lain vuoksi Suomessa yhteensä tehtävä työ ei vähene. Tämä on tavattoman tärkeää. Meiltä koko kansakuntana puuttuu työtunteja, jotta me voimme rahoittaa meidän hyvinvointilupauksemme, ja me tarvitsemme lisää työtunteja. Tämä on sellainen näkökohta, jonka pitäisi kaikkia näitä keskusteluja sävyttää.

Minusta opposition näkemyksissä kyllä tulee vahvasti se, että he varmaan vilpittömästi pyrkivät estämään kaikenlaisia työntekijöille epäedullisia tilanteita, mutta tuottaako heille mitään tunnontuskia sitten estää sellaisia sopimusjärjestelyjä, jotka kuitenkin voisivat olla molemmille osapuolille suotuisia ja sellaisia, joita molemmat osapuolet haluavat? Jos me vaikka liikennelaissa toimisimme samalla periaatteella, niin me kieltäisimme autoilun tai kadun ylittämisen, ja varmasti se voisi jossain mielessä turvallisuutta parantaa, mutta se tekisi elämästä vaikeaa.

Minusta oli ihan uskomatonta, että vanha työn puolue SDP, josta minullakin on monenlaista kokemusta, asettui tämän alkuperäisen aloitteen taakse, joka olisi siis suorastaan kieltänyt nollasopimukset tai asettanut alarajan osapäiväisyydelle. Se olisi aivan varmasti estänyt suuren määrän sellaisia sopimuksia, jotka olisivat tuoneet lisää työtä Suomeen. Aivan varmasti, vuorenvarmasti, se olisi vähentänyt työllisyyttä ja työtunteja.

Minusta nämä opposition sanavalinnatkin tässä ovat niin paljastavia, kun edustaja Nurminen sanoi, että käytännössä on edelleen mahdollista sopia nollaksi ja että se on nyt sitten jotenkin virallistettu. Ei se ole tähänkään mennessä ollut millään lailla harmaata tai rikollista tai lainvastaista. Se on ollut vapaassa yhteiskunnassa, jossa sopimus vallitsee, täysin mahdollista, ja pitäähän sen ollakin mahdollista, vapaassa yhteiskunnassa — silloin kun se on molempien osapuolten itse arvioiman edun mukaista, sen täytyykin olla mahdollista. Sopimusvapauden rajoittamiselle pitää olla aina erittäin vahvat perustelut.

Täällä on puhuttu myös tästä työajan vakiintumisesta. Sehän on jo nykyisessä lainsäädännössä, ja sellaisia oikeusjuttujakin on kohtuullisen paljon, mutta monen vuosikymmenen aikana me olemme oppineet sen, että jonkinlaisen automaattisen mekanismin luominen työajan vakiinnuttamiseksi on osoittautunut hyvin vaikeaksi.

Ja joka tapauksessa kaiken tämän kritiikin vastapainona pitää muistaa, että me yritämme luoda mahdollisuuksia työhön sellaisille ihmisille, joilla sitä ei vielä ole. Kyllähän tässäkin uudistuksessa, joka nyt lisää säätelyä, on se riski, että se saattaa vähentää työtilaisuuksien tarjontaa joidenkin yritysten taholta. Sellainenkin riski on, mutta tätä me pidimme nyt valiokunnassa kohtuullisena kompromissina.

Yksi näiden vastalauseiden osa koskee osapäiväisiä sopimuksia. Siis meillä on tällä hetkellä ja tulee vastedeskin olemaan osapäiväisiä työsopimuksia, joissa on siis kiinteäksi sovittu alaraja, se osapäiväisyys, mutta siinä tulee olemaan kuitenkin tähänastisella tavalla suurempi mahdollisuus sitoutua lisätyöhön. Sitten meillä tulee olemaan nämä vaihtelevan työajan sopimukset, joissa voi olla jopa nolla alarajana mutta säädellään sitä mahdollisuutta sitoutua mihin tahansa vaihteluun palkansaajan taholta. Tätäkin on nyt pidetty ongelmana, vaikka tässä on kaksi erilaista sopimustyyppiä, jotka ihan mainiolla tavalla voivat täy-

dentää toisiaan. Jollekulle voi olla tärkeää se, että on jonkinlainen kiinteä minimi siellä, osapäiväinen, ja silloin hän voi olla valmis suurempaan vaihteluun. Jollekulle taas sopii paremmin nollasopimus, ja silloin hän voi toivoa, [Anna Kontulan välihuuto] että siinä on sitten säädellympi lisätyön mahdollisuus. Kaikki tämä lisää sopimusvapautta, ja tässä näkyy se ajattelutapojen ero. Meidän täytyy yhtäältä uskoa edes jossain määrin ihmisten omaan järkevyyteen ja kykyyn solmia omalta kannaltaan järkeviä välipuheita ja sopimuksia työnantajan ja työntekijän kesken, ja sitten toisaalta meidän täytyy vääjäämättä lisätä Suomessa työtunteja. Minun mielestäni ei saisi ollenkaan suhtautua kevytmielisesti niihin riskeihin, joita tällaisesta ylisäätelystä seuraa sen suhteen, miten paljon Suomessa ylipäänsä tehdään työtä. Meillähän on työtuntien määrä, työllisyysaste, ylipäänsä työn määrä aivan liian alhainen suhteessa siihen, mitä meidän hyvinvointilupaukset edellyttävät. Tässä me poikkeamme epäedulliseen suuntaan muista Pohjoismaista, ja tämän tulisi sävyttää kaikkien tässä salissa työtä tekevien kansanedustajien ajattelua. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Paula Risikko: Otetaan muutama vastauspuheenvuoro.

14.57 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin, kun tien yli mennään, siellä on suojatie ja siellä on liikennevalot — siellä on siis sääntelyä. Ja työelämässä tarvitaan sääntelyä erityisesti sen heikomman osapuolen hyväksi. Ihminen, joka on nuori, joka vasta hakee työelämäkokemuksiaan, on hyvin suojaamaton käymään tasaveroista neuvottelua oman työnantajansa kanssa. Koko työlainsäädännön ideahan on, että suojataan sitä heikompaa osapuolta. Sitä sanotaan sääntelyksi. Se on työajoissa tällä tavalla, ja se on myös sopimustoiminnan vähimmäisehdoissa. Jos tästä luovutaan, niin sitten heikennetään työehtoja ja palataan... Ei mennä eteenpäin, arvoisa edustaja Vartiainen — joka tosin taisi lähteä salista. Ei mennä eteenpäin, vaan mennään taaksepäin sata vuotta, siihen, mistä työntekijöiden vähimmäissuojelu lähti. Tämähän on ollut näiden nuorten huoli, jotka ovat lähestyneet eduskuntaa ja toivoneet, että he saisivat suojaa eduskunnalta. Se on näiden nuorten toive. Ja sillä ilman muuta on vaikutusta perheen perustamiseen [Puhemies koputtaa] ja lasten tekemiseen.

14.59 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä tosiaan aikaisemmin kysyttiin, mitä nuoret haluavat. Meillä on nuoria hyvin monenlaisia. On niitä nuoria, jotka ovat tämän nollatuntisopimuksen takana, ja heille tässä annetaan paljon vastaantuloa, niin että heillä on mahdollisuus saada parempaa suojaa, jota muun muassa edellinen hallitus ei pystynyt tekemään. Mutta kuten olen aikaisemminkin maininnut, muun muassa viime viikolla tavattiin täällä sellaisia nuoria, jotka totesivat, että antakaa meille mitä tahansa työtä. He ovat niitä nuoria, jotka ovat todella syrjäytymisvaaran uhassa. Tämä on hyvä meidän tässä salissa huomata, että ei puhuta vanhuksista, ei nuorista, ei työttömistä työnhakijoista yhtenä möhkäleenä. Siellä on hyvin monenlaisia kasvoja ja elämäntarinoita. Tällä nollatuntisopimusta koskevalla vastauksella, minkä hallitus — kiitos, ministeri Lindström — tänne toi, me autamme yhtä joukkoa. Mutta on sitten toisenlaisia nuoria, ja he tarvitsevat erilaisia ratkaisuja.

15.00 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vastaan edustaja Viitaselle, joka aikaisemmin arvosteli hallituksen kehysriihessä sovittua uudistusta, jonka mukaan on helpompi palkata [Antti Lindtmanin välihuuto] alle 30-vuotias vähin-

tään kolme kuukautta työttömänä ollut nuori töihin. Demarit ovat tässä yhteydessä puhuneet ikuisesta ketjuttamisesta tai ikuisesta koeajasta. Voisitteko te selittää minulle, miten tämä ketjuttaminen oikein tässä yhteydessä onnistuu, kun edellytyksenä on se, että tämä nuori on ollut vähintään kolme kuukautta työttömänä? Jos on kyse ketjuttamisesta eli töiden ketjusta, eihän nuori silloin ole voinut olla kolme kuukautta työttömänä. Voisiko esimerkiksi edustaja Viitanen kertoa, mitä tämä ikuinen ketjuttaminen tässä yhteydessä tarkoittaa, tai ketjuttaminen ilman sitä ikuisuutta? Te annatte ihan väärää kuvaa. Ei tämmöistä nuorta voi ketjuttaa. Jos hän ei ole ollut vähintään kolme kuukautta työttömänä ennen sitä työsuhdetta, niin silloin tarvitaan ne normaalit perusteet määräaikaisen työsuhteen solmimiselle.

15.01 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on minusta nyt aika tyypillistä edustaja Zyskowicziä, että ruvetaan niin kuin saivartelemaan sanoilla [Ben Zyskowicz: Ei tämä ole mitään saivartelua!] — kyllä, kuunnelkaa, mitä minä sanon — ja lakaistaan itse tämä ikävä asia maton alle. Nimittäin kun täällä aikaisemmin esimerkiksi edustaja Heikkinen sanoi, että mitäköhän nuoret ajattelevat näistä työelämän heikennyksistä, mitä hallitus tekee, niin minä voin ainakin kertoa, mitä Keskustanuoret ajattelevat. Keskustanuoret ajattelevat tästä asiasta, mistä minä olen, edustaja Zyskowicz, puhunut, nuorten perusteettomista pätkätöistä — siitä minä olen puhunut — niin, että Keskustanuoret tyrmäsivät sen. He tyrmistyivät tästä esityksestä. Keskustan puoluevaltuusto vaatii, että nuorille on suotava yhdenvertainen kohtelu. [Eero Heinäluoma: Kahdet rattaat!] Tässä on keskustan kahdet rattaat. Pääministeripuolue siunaa täällä sinisten esityksiä työelämän heikentämisestä, ja edustaja Zyskowiczin puheenvuoro kertoo hyvin kokoomuksen ideologian. Eihän tässä nähdä mitään ongelmaa. Ei tarvitse olla sääntöä, sen kun vain palataan menneisyyteen, sadan vuoden päähän, torppariyhteiskuntaan, ja pistetään työläinen kyykkyyn.

15.02 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tietenkin niin, että kun ajattelee vaikkapa nuorisotyöttömyyden tilannetta, joka on molemmin puolin 20:tä prosenttia tässä maassa, niin se jos mikä on huolestuttava asia. Ei tietenkään ole vielä aivan selvä, minkälaisen esityksen hallitus tulee tuomaan, mutta totta kai siellä on tarkoitus, kuten vaikkapa pääministeri radiotunnillaan totesi, nimenomaan mahdollistaa se, nuorten täytyy saada jotain ekstraa siitä, että työpaikkojen on järkevää palkata nuori ensimmäiseen työsuhteeseen.

Mitä tulee tähän lakiesitykseen, niin sitten on niin, että tässä nyt kuitenkin tehdään parannuksia. Vaikka oppositio sanoo mitä, niin myös teidän vastalauseissanne — kiitoksia siitä — lukee, että nämä muutokset ovat oikeansuuntaisia, elikkä nyt mennään oikeaan suuntaan. Toki ainahan varmasti oppositio sanoo, että kaikki parannukset ovat riittämättömiä, mutta kuitenkin, kun katsoo suurta kuvaa, Suomen talous ja työllisyys kasvavat, 90 000 ihmistä on saanut työtä. Se on varmasti teidän mielestänne riittämätöntä, mutta minusta oli aivan riittävää, että kun teidän valtakaudellanne 100 000 ihmistä menetti työn, me olemme kääntäneet sen toisin päin.

15.03 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Viitanen äsken täällä harjoitteli tulevaa vappupuhettaan, joka varmasti toimii hyvin siellä Tampereen torilla mutta ei toimi tässä salissa. Minä arvostelin sitä, että te demarit olette

tätä uudistusta, mistä nyt puhumme, moittineet siitä, että se johtaa nuorten ketjuttamiseen, jatkuvaan ketjuttamiseen, ikuiseen ketjuttamiseen, nuoret eivät pääse muuta kuin tällaisiin määräaikaisiin työsuhteisiin, ja nyt minä kysyn teiltä, edustaja Viitanen... — Älkääs kysykö neuvoa sieltä Lindtmanilta, jokainen vastaa omista puheistaan. [Naurua] — Nyt minä kysyn teiltä, edustaja Viitanen: Miten tämä uudistus, mistä nyt puhun, eli se, että alle kolmikymppisiä nuoria, työttömänä olleita, voidaan palkata määräaikaisiin työsuhteisiin ilman lain nyt tuntemia erityisiä perusteita, johtaa näiden nuorten työsuhteiden ketjuttamiseen? Ketjuttaminen, niin kuin tiedätte, tarkoittaa peräkkäisiä määräaikaisuuksia. Miten niitä voi tulla, kun pitää olla ensin työttömänä ollut vähintään kolme kuukautta?

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Viitanen, teille tuli kysymys.

15.04 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [Eero Heinäluoma: Ei Viitanen edes pyytänyt vastauspuheenvuoroa! — Puhemies: Pyysi!] — Kyllä pyysin. — Minä olen yleensä tottunut siihen, että hallitukselta kysytään ja tässä syytettyjen penkillä ei ole opposition edustaja, joka vastustaa hallituksen huonoja esityksiä.

Mutta, edustaja Zyskowicz, minä olen puhunut siitä, että tämä hallitus on juuri päättänyt antaa lainsäädäntöä, missä nuori ihminen voidaan palkata perusteetta määräaikaiseen työsuhteeseen, [Ben Zyskowicz: Vastatkaa tähän ketjuttamiseen!] perusteetta määräaikaiseen työsuhteeseen. Me olemme kysyneet, kuten muun muassa Keskustanuoret, miten on mahdollista se, että nuoren asema työmarkkinoilla on heikompi kuin jonkun muun asema. Millä oikeudella alle kolmikymppisille tehdään tällainen uudistus, jossa heidän asemansa työelämässä on heikompi kuin joillain muilla? Tästä minä, edustaja Zyskowicz, olen puhunut — tämä on suora vastaus teidän suoraan kysymykseenne — ja tulen muuten puhumaan jatkossakin.

Tulen myös puhumaan jatkossa siitä, että haluatte helpottaa irtisanomisia alle 20 henkilön yrityksissä, ja tulen sanomaan, että minun mielestäni se on potkulaki. Tätä te teette, ja tässä on se fakta. [Puhemies koputtaa] Voitte kysyä tätä uudemman kerran, minä kyllä vastaan.

15.05 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun edustaja Zyskowicz puhuu siitä, että hänen sanojansa, kun hän puhuu, pitää kuunnella todella tarkkaan, niin se vaatii siis useimmiten pieniä juristeriaopintoja. Ne ovat minulla vähän kesken, mutta minä kuuntelen häntä täällä aina tarkkaan, ja kun edustaja Zyskowicz tänään puhui, että hallitus helpottaa uusien työsopimusten tekemistä, niin mitä hän itse asiassa tarkoittaa? Eihän se siitä helpommaksi muutu, että ei tarvitse olla perustetta määräaikaisen työsopimuksen tekemiseen, siihen työsuhteeseen palkkaamiseen. Määräaikaisen työsopimuksen tekeminen tehdään kyllä helpommaksi, tietenkin, sillä, ettei tarvitse olla siihen perusteita.

Kun te puhutte ketjuttamisesta, niin taisi olla niin, että pääministeri Sipilä aloitti tämän puheenvuoron ketjuttamisista. Hän tuolta kyselytunnin ministeriaitiosta sanoi vastauksessaan, vai oliko se hänen haastattelussaan, en enää muista, mutta joka tapauksessa pääministeri Sipilältä jäi mieleen tämä ketjutusongelma. Ei tämä ole tämän kolmekymppisten asian ydin, mistä te nyt, edustaja Zyskowicz, puhutte. Ydin on se, että te olette tekemässä ikään perustuen heikompia työehtoja alle 30-vuotiaille, mitä Keskustanuoret vastustavat [Puhemies: Aika!] ja mitä näköjään vastustaa keskustan puoluevaltuustokin.

15.06 **Tarja Filatov sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin palata edustaja Vartiaisen puheenvuoroon, jossa minun mielestäni oli yksi iso viisaus: hän sanoi, että työtunnit ovat se oleellinen mittari. Mutta ikävä kyllä, kun me katsomme tällä hetkellä tilannetta, huhtikuun työvoimatutkimuksessa kerrotaan, että meillä työtuntien määrä on vähentynyt vuoden takaisesta. Se on vähentynyt 0,4 prosenttiyksikköä, ja tunneista tulee se työn määrä. Syy siihen, miksi me kritisoimme, olipa kyse sitten määräaikaisista työsuhteista tai nollatuntisopimusten liian löysästä säätelystä, on se, että nämä mahdollistavat työn silppuamisen mutta ne eivät tuo välttämättä meidän yhteiskuntaamme lisää työtä, ja se lisätyö on varmasti meidän yhteinen pyrkimyksemme — uskoisin ainakin, että tämän verran meistä löytyy Zyskowiczin kanssa yhteistä.

Mutta haluaisin puhua tästä kolmesta kuukaudesta. Miten voi olla niin, että kolme kuukautta on liian pitkä työttömyys ja sen vuoksi pitää tehdä ikäsyrjiviä lainsäädäntöjä nuorille, alle 30-vuotiaille, mutta kolme kuukautta nollatunnilla on ihan kohtuullinen aika? Ennen sitä ei saa erota tällaisesta työsuhteesta, joka ei tarjoa yhtään työtuntia. Miksi tämä kolme kuukautta on toisessa liian pitkä aika, jonka vuoksi täytyy muuttaa heikommaksi meidän työlainsäädäntöämme, mutta niitä, jotka ovat [Puhemies: Aika!] nollatunnilla työsuhteessa, me emme päästä sieltä pois ilman isoa karenssia?

Puhemies Paula Risikko: Otetaan vielä viisi vastauspuheenvuoroa, sen jälkeen mennään puhujalistalle — edustaja Suutari, Tolppanen, Karimäki, Kontula ja Heikkinen.

15.08 **Eero Suutari kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä meillä ainakin valiokunnassa oli huomattavasti parempi ilmapiiri ajatella sitä, että me parannamme työelämää [Hannakaisa Heikkinen: Kyllä!] ja niin suomalaista työtä lisäämme ja korjaamme nimenomaan näitä epäkohtia, ja täällä näyttää siltä ainakin edustaja Heinäluoman ja Viitasen puolesta, että siellä tehtiin toisenlaista työtä. Kehottaisinkin tutustumaan tähän esitykseen, ja kyllähän siinä lähtökohtana on se, että nimenomaan sitä varmuutta tulevaisuudesta luodaan sille työntekijälle. Sitten minä en oikein ymmärrä, miten sitä nollaa tuntia kukaan pystyy tämän lakiesityksen jälkeen tekemään, kun sen pitää vastata sitä tarvetta sillä työnantajalla. Jos tarve on nolla tuntia tämän jälkeen, niin on vähän ihmeellistä.

15.09 **Maria Tolppanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin olen ihmeissäni siitä, miksi nolla pitää ylipäätään sallia. Jos työnantaja tarvitsee työntekijöitä, niin ei hän varmasti nollaan tarvitse.

Mutta otetaanpa tuosta ketjuttamisesta pikkasen. Sitähän ei ole missään määritelty, kuinka monta ketjua voi peräkkäin olla. Se on määritelty tämänhetkisessä laissa vain niin, että jos sille on tarve, se on täysin eri asia. Kyllä se sieltä löytyy, edustaja Zyskowicz, kun tätä lähdetään viemään eteenpäin.

Mutta se, mikä täytyy nyt ottaa huomioon tässä: Täällä sanottiin muun muassa, että avustajan käyttö tulee nyt mahdolliseksi. Minä kerron teille, kuulkaa, että tähänkin saakka avustajan käyttö on ollut mahdollista. Avustajaa kutsutaan luottamusmieheksi tai varaluottamusmieheksi, ja jokaisessa työpaikassa voi olla luottamusmies, ja luottamusmiehellä on aina oikeus olla mukana, kun työntekijä keskustelee työnantajan kanssa. Tämä lakiesitys ei muuta tätä tosiasiaa mihinkään.

15.10 **Johanna Karimäki vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Työmarkkinoilla on hyvä olla erilaisia vaihtoehtoja. Monet opiskelijat haluavat tehdä tietyn määrän työtunteja, jotkut yritykset tarvitsevat kausityövoimaa, mutta toisaalta sekin on ongelma, että on ollut liian paljon sellaisia nollatuntisopimuksia, joita työntekijät eivät halua. Näin ollen on todella hyvä, että on vihdoinkin tullut lainsäädäntö, jossa säädellään nollatuntisopimuksista ja nollatuntisopimusten teko muuttuu vähemmän houkuttelevaksi ja työntekijöiden oikeuksia parannetaan. Vihreät siis ovat tämän hallituksen esityksen kannalla.

Tässä keskustelussa on kyllä esitetty tärkeitä huoliakin, ja on hyvä ja erittäin tärkeää, että tätä lainsäädäntöä seurataan. Edustaja Vartiainen omassa puheenvuorossaan totesi, että tämä voi mahdollisesti heikentää työnantajien työllistämishaluja, mutta toisaalta työntekijöiden turva on tässä kyllä äärimmäisen keskeinen ja tärkeä asia. Haluaisin, että ministeri Lindström kertoisi, kuinka on ajateltu seurata tämän työlainsäädännön toimivuutta.

15.11 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minun mielestäni nollasopimus voi olla myös perusteltu, esimerkiksi tilanteessa, jossa kysymys on opiskelijasta, jonka ensisijainen toive on päästä osallistumaan niihin luentoihin ja seminaareihin, joita opinnot edellyttävät. Koska minimituntimäärä sitoo myös työntekijää, voi olla joskus relevanttia, että sopimus laaditaan nollasopimuspohjalta. Mutta se ei tarkoita, etteikö työntekijän suojelua tarvittaisi.

Edustaja Heikkinen, aina maanantaisin, kun eduskunta ei kokoonnu, minun luonani käy juurikin niitä nuoria, jotka ovat saaneet niitä mitä tahansa töitä. Sitten yhdessä koetetaan selvittää, mitenkä heille saataisiin myös palkka, joka on siitä työstä luvattu, miten saataisiin ne muut väärinkäytökset selvitettyä, mitkä liittyvät siihen työsuhteeseen, kun yritykset ovat käyttäneet näitä kokemattomia nuoria hyväkseen. Ja yritetään selvittää, miten saada sosiaaliturva sopimaan kaikkeen työsuhteeseen liittyneeseen sotkuun.

15.12 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä olen siitä onnellinen ihminen, että olen saanut tosiaan opiskeluaikana tehdä nollatuntisopimusten kautta työtä. Ne auttoivat opiskeluja niin, ettei tarvinnut ottaa lainaa. Olen myös saanut nuorena sairaanhoitajana Tampereella Koukkuniemessä kymmenillä, kymmenillä määräaikaisilla sopimuksilla tehdä työtä, ja olin tosi kiitollinen, että niin oli mahdollista tehdä.

On hyvä myös muistaa huomioida se, kuka sitten suojelee niitä pieniä yrityksiä, jotka tarjoavat työtä, kun on kuitenkin lähtökohtaisesti ajateltava niin, että ei yrityksillä ole velvollisuutta työllistää ketään. Heillä ei ole velvollisuutta, vaan he ottavat ihmisiä töihin sen takia, että heillä on tarvetta siihen. Tässä lainsäädännössä, nollatuntisopimuksen ratkaisussa, mistä nyt puhutaan, [Maria Tolppasen välihuuto] löydetään tämmöistä tasapainoa, että on helpompi työllistää, ottaa vastaan työtä. Tämä on iso askel eteenpäin. Se on paljon enemmän kuin mitä [Puhemies koputtaa] edellinen hallitus pystyi ollenkaan tämän ongelman suhteen tekemään. [Antti Lindtman pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistalle. Otetaan hetken päästä lisää debattipuheenvuoroja, nyt puhujalistalle välillä.

15.13 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Keskustelu on kiivasta ja osin asiasta ja — niin kuin tavanomaista — jonkun verran asian vierestäkin. On varmasti kiva, että joku on saanut töitä ja kehuu sillä, että on paljon ollut määräaikaisia työsopimuksia. Kiva niin. Kuitenkin tässä yleisessä ilmapiirissä tämänkin lain valmistelun osalta on ikävä varjo tämän hallituksen toimista, ja kun täällä on puhuttu torpparimallista, niin tottahan on, että kiky-sopimuksessa lisättiin taksvärkkipäiviä, kun 24 tuntia tuli lisätyötä ilman palkkaa, eli ollaan menossa kyllä sinne sadan vuoden takaisiin tunnelmiin ja torppariaikaa lähestytään. Ja kyllä täytyy sanoa tästä alle kolmekymppisen kolme kuukautta työttömänä olleen ihmisen määräaikaisen sopimuksen solmimisesta ilman perusteluja, että epäilen kyllä, että perustuslakivaliokunta, jos tämän pöydälleen saa, tulee toteamaan, että se eriarvoistaa niin paljon ihmisiä, että sitä tuskin tullaan tässä talossa siunaamaan.

Mutta kun nollatuntisopimus tänne kansalaislakialoitteena tuli, niin olihan sitä helppo lukea, kun oli edellisellä kaudella vastaavan aloitteen tehnyt silloisen edustajatoveri Kärnän kanssa, ja huomasin kyllä, että siinä omassakin lakialoitteessa oli se valuvika peruslähtökohdaltaan, että se lyhyemmän työajan mahdollisuus olisi poistunut. Eli jos joku yritys pystyisi tarjoamaan viikossa vain 2 tuntia sillä nollatuntisopimuksella, kun vähimmäistyöaika olisi ollut se 18 tuntia, siinä kohtaa tätä nollatuntisopimusta olisi pitänyt vain osaltaan muuttaa niin, että se olisi ollut mahdollista. Nollasopimus, niin kuin edustaja Kontula tuossa toi esille, pitää olla mahdollisuutena. Se on opiskelijoille erityisen tärkeä väline, ja mikä parasta, se mahdollistaa todellakin sen pääasian eli opiskelun ja sitten sen työn vastaanottamisen ja tekemisen, jos se on sillä hetkellä mahdollista. Tällä hetkellä meillä kuitenkin on jo väline, joka ei edellytä nollasopimusta: henkilö voi puitesopimuksella sopia yrityksen kanssa, että on kutsuttavissa töihin, mutta siihen myös sisältyy se oikeus, että sitä työtä ei sillä hetkellä ole pakko ottaa, jos ei se sillä kertaa työntekijän tilanteeseen sovi.

Tässä edustajat Kontula ja Filatov hyvin kuvasivat sen, mitä tarkoittaa kolme kuukautta. Se on todella pitkä aika niin kuin roikkua ilmassa, ja siinä kohtaa tuntuu käsittämättömältä, että tässä nyt mennään niin kuin aktiivimallin kanssa käsi kädessä, että siitä kolmesta kuukaudesta on nyt jostain tullut semmoinen taikasana tälle hallitukselle. Aika monessa kohtaa toistuu tämä kolmen kuukauden jakso. [Eero Suutarin välihuuto]

Toivoisin, että kun tätä seuraavat hallitukset toivottavasti edelleen parantavat — sillä en aio kiistää, etteikö tämä olisi askel oikeaan suuntaan — ja kun meillä on tälläkin hetkellä kyllä jo eräitä työehtosopimuksia, joissa tämä vähimmäistyöajan määräytyminen on fiksusti otettu huomioon, niin voitaisiin enemmältäkin osin kuitenkin lähteä siitä näkökulmasta, että se työn tarjoaminen on helppoa ja sen vastaanottaminen on helppoa mutta että sen työntekijän turvaksi on lainsäädäntöä eikä vain velvoitteita.

15.18 **Eero Suutari kok:** Arvoisa puhemies! Edustaja Heinäluoma lähtiessään huomautti, että hän ei sanallakaan sanonut tästä asiasta vaan muista työelämään liittyvistä laeista, mitä minä sitten kommentoin. No, hän halusi kommentoida muita asioita, ja minä odotin kiitosta tästä laista häneltä. Mutta näinhän me täällä ristiin puhumme.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää hyvänä, että hallitus on kansalaisaloitteen käsittelyn jälkeen viipymättä valmistellut säännökset niin sanottujen nollatuntisopimuksien epäkohtien korjaamiseksi. Minä henkilökohtaisesti yhdyn näihin kiitoksiin valiokunnalta ja totean, että valiokunnan käsittelyssä oli mielestäni huomattavasti parempi ilmapiiri löytää yhteinen polku ja parantaa suomalaista työelämää kuin tässä salissa nyt tällä hetkellä.

Tarkoituksena on tosiaan lisätä suomalaista työtä ja parantaa laatua sekä kitkeä työelämän epäkohtia. Tämä esitys vahvistaa työntekijän oikeutta sairausloman ja irtisanomisajan palkkaan sekä korjaa osin työttömyysturvan epäkohtia. Ehdotetut muutokset vähentävät vaihtuvaa työaikaa tekevien työtilaisuuksiin liittyvää epävarmuutta ja ennakoimattomuutta sekä helpottavat siten työntekijän aikataulun hallintaa, työn ja vapaa-ajan yhteensovittamista sekä useamman samanaikaisen osa-aikatyön tekemistä. On yksilön ja koko Suomen yhteiskunnan etu, että mahdollisimman moni voi tehdä täyttä työaikaa, vaikkakin useammalla työnantajalla.

Arvoisa puhemies! Valiokunta esittää myös seuraavia muutoksia: Työntekijä voi tietyin edellytyksin pyytää työnantajalta työaikaehtoa koskevaa neuvottelua sen muuttamiseksi vastaamaan todellista työn tarvetta. Näin vältyttäisiin työntekijän epäasialliselta kohtelulta, muun muassa siltä, että sovitaan tarkoituksellisesti pienemmästä työajasta kuin on todellinen tarve. Mielestäni tämän pitäisi poistaa nollatuntisopimukset. Käytäntö osoittaa sitten. Se, että edustaja Kontula mainitsi, että työntekijä tarvitsee nollatuntisopimuksia, ei estä sanomasta, että työnantajalla ei ole mitään perustetta tehdä nollasopimuksia — ainakaan minun mielestäni.

Valiokunta katsoo, että ehdotettu sääntely jää heikossa työmarkkina-asemassa olevien työntekijöiden kannalta liian vähäksi, ja siksi valiokunta ehdottaa, että laissa säädetään ajan määreestä, jonka kuluessa työajoista on neuvoteltava. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että työntekijällä on neuvottelussa oikeus käyttää avustajaa. Valiokunta myös selkeyttää tältä osin lain kieliasua — se sanotaan siellä nyt selvästi. Valiokunta ehdottaa myös, että työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojelutoiminnasta kirjoitetaan lakiin täydennys siten, että säännös sisältää myös lisätietojen antamisen, joka piirtää kuvan siitä, mikä on tilanne, eli kirjallisen selvityksen työnteon keskeisistä ehdoista ja niistä edellytettävistä lisätiedoista.

Arvoisa puhemies! Oppositio esittää, että vaihtelevan työajan määräyksiä sovellettaisiin myös niissä osa-aikaisissa työsuhteissa, joissa työaika tosiasiallisesti vaihtelee. Valiokunta huomauttaa, että esityksen tarkoituksena on vähentää erityisesti vaihtelevasta työajasta johtuvia ongelmia ja että kiinteää osa-aikaista tekevien ja vaihtelevaa työaikaa tekevien työsuhteen ehtojen yhteensovittaminen tulee selvittää erikseen. Lisäksi valiokunta korostaa yleisesti tarvetta seurata uudistuksen vaikutusta sekä työntekijöihin että yrityksiin. Ministeri on varmaan hyvin tietoinen tästä.

Oppositio ei mielestäni ole kiinnostunut siitä, miten heidän lakimuutosehdotuksensa toteutuessaan vaikuttaisivat oikeasti. Joillakin asema kyllä paranee, mutta kääntöpuolena joillakin taas saattavat työt loppua kokonaan. Työnantajien toiminnan muuttuminen tämän lakiesityksen sopimisen mahdollisesti yleistyessä on koko yhteiskunnan kannalta myös syytä selvittää, ja tämä tullaan näkemään seurannassa.

Arvoisa puhemies! Uudistusta voidaan pitää tasapainoisena sekä myös kompromissina. Uudet pelisäännöt tasapainottavat ja selkeyttävät työntekijöiden ja työnantajien oikeuksia ja velvollisuuksia mutta eivät sulje pois mahdollisuutta teettää ja tehdä työtä joustavasti. Silloin kun työvoiman tarve ja sovittu työaika kohtaavat, on kaikki paremmin työntekijälle, työnantajalle ja yhteiskunnalle.

15.24 **Hannakaisa Heikkinen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! On todella hienoa, että Sipilän hallitus otti tämän nollatuntisopimuksia koskevan kansalaisaloitteen tosissaan ja halusi löytää pikaisesti muodon, jolla nollatuntisopimuksia voidaan rajoittaa. Nyt käsittelys-

sä olevan lakiehdotuksen tärkein peruste on se, että nollatuntityösopimuksen käytölle saadaan selkeät pelisäännöt. Nollatuntisopimusten systemaattinen väärinkäyttö nimittäin vääristää kilpailua. Rakenteelliseksi muuttuessaan on todellakin kyse isosta ongelmasta. Jos työnantajalla on kiinteä työvoiman tarve, nollatuntisopimuksia ei jatkossa saa käyttää. Tämä on hyvä tiedostaa.

Epäkohtiin siis puututaan, mutta sopimustyyppinä nollatuntisopimuksia ei kielletä kokonaan. On muistettava, että heitäkin on, jotka haluavat tehdä osa-aikaista ja vaihtelevien tuntien työtä. Näitä ovat, kuten täällä on jo mainittu, esimerkiksi opiskelijat ja eläkeläiset. Heiltä ei tätä ansiomahdollisuutta todella ole tarpeen viedä.

Tässäkin keskustelussa on sivuttu paljon muutakin kuin tätä kyseessä olevaa nollatuntisopimusta. Haluan tässä yhteydessä muistuttaa, että tämä hallitus sai lahjakseen taipaleelleen 100 000 henkilön työttömyyden edelliseltä hallituskaudelta. Nyt tuo on käännetty niin, että lähes 90 000 ihmistä on saanut tämän hallituskauden aikana töitä ja vielä niihin vaikeisiin ryhmiin on pystytty pureutumaan. Pitkäaikaistyöttömiä eli yli 12 kuukautta työttömänä olleita oli maaliskuussa 83 000 eli 29 000 vähemmän kuin vuosi sitten. Ja vielä: yli kaksi vuotta työttömänä olleita oli 43 000 ja heissä laskua oli 13 000 henkilöä. Tämä on todella hieno asia. Työllisyysaste helmikuussa nousi jo 71,1 prosenttiin, ja tuo kasvu on ollut ennakoitua vahvempaa. Työttömyysaste puolestaan on kuitenkin laskenut verrattain hitaasti, mutta onneksi pohjimmiltaan siinäkin on myönteinen syy takana. Yhä useampi on lähtenyt työnhakuun näkymien kirkastuttua, ja työvoima on kasvanut. Tänä vuonna työttömyysaste alenee viime vuotta nopeammin, ja se on jo alle 8 prosentin.

Tässäkin keskustelussa on jo sivuttu myös sitä, että meidän on uudistettava ei pelkästään työelämän pelisääntöjä vaan myös sosiaaliturvaa. Uskon, että sosiaaliturvauudistuksen vaihtoehdot, minne päin sitä lähdetään viemään, tulevat olemaan seuraavien eduskuntavaalien yksi keskeinen teema. Sen takia on todella hienoa, että hallitus on päättänyt valtioneuvoston kanslian kautta tästä Toimi-hankkeesta, jossa kaikki eduskuntapuolueet hallituksesta ja oppositiosta saavat olla mukana etsimässä vaihtoehtoja sille, mitkä voisivat olla ne suuntaviivat ja eri mallit, miten tuota sosiaaliturvaa lähdetään ensi kaudella viemään eteenpäin. Tällainen valmistelutyö on valtavan tärkeää, koska itse kullekin meistä kirkastuu se, kuinka isosta, monisyisestä, monikerroksisesta asiasta on kyse, jossa yksittäisten etuuksien kommentointi on silmien sulkua kokonaisuudelta. Todella haastava työ on edessä, ja siihen haetaan nyt valtioneuvoston kanslian Toimi-hankkeella suuntaviivoja.

Arvoisa rouva puhemies! On kuitenkin hyvä muistaa myös se, että kun täällä oppositiosta puhutaan torpparilaista ja paluusta sadan vuoden taakse — minusta tämä on loukkaus 100-vuotiasta Suomea kohtaan — niin koskaan eivät ole asiat olleet meillä kokonaisuudessaan niin hyvin kuin nyt. Olimmepa me työttöminä, työllisinä, yrittäjinä, missä asemassa tahansa, Suomi on loistava maa. Kansainvälisesti me elämme paratiisissa. Tällä en tarkoita missään nimessä sitä, etteikö meillä ongelmia ole, mutta siitäkin kiitos Juha Sipilän hallitukselle, että jo vuosi sitten perustettiin Juho Saaren vetämä työryhmä, jolla etsitään ratkaisuja nimenomaan tähän ongelmaan, miten eriarvoisuutta saadaan kitkettyä, ja 12 ensimmäistä askelta otettiin jo kehysriihessä mukaan. Kiitos siitä hallitukselle.

15.29 **Maria Tolppanen sd:** Arvoisa puhemies! Se, mitä edustaja Heinäluoma tuossa sanoi, että nyt mennään todellakin sata vuotta taaksepäin työelämän heikennysasioissa, pitää valitettavasti paikkansa. Minun on sanottava, että enpä hämmästyisi, jos täältä tulisi vielä esitys, että kaivoksiin täytyy viedä kanarialintu. Ne, jotka ovat perehtyneet asiaan, tietävät,

mitä se tarkoittaa. Muut voivat etsiä Googlen kautta ja katsoa, mitä kanarialintu kaivoksissa tarkoitti.

Tämä nollasopimusjuttu, mikä nyt on tehty, on yksi osa, jolla pyritään heikentämään työehtosopimusten vaikutuksia ja pyritään heikentämään myöskin voimassa olevia työsopimuksia. Siitä ei päästä mihinkään. Tämä on se kokonaiskuva, mitä tämä hallitus on tehnyt tällä kaudella.

Muistutan vielä, että työehtosopimukset, sen enempää kuin työsopimuksetkaan, eivät päätä pelkästään palkasta tai työajasta vaan ne päättävät hyvin monesta muustakin asiasta työelämässä ja työpaikalla. Ne päättävät asioista, jotka vaikuttavat työntekijän hyvinvointiin mutta myös työnantajan kykyyn toimia hyvänä työnantajana, koska myös se on erittäin tärkeä asia.

Täällä on perusteltu tätä nollatyösopimusta osa-aikaisuudella, väliaikaisuudella ja määräaikaisuudella. Sen enempää osa-aikaisuus, väliaikaisuus, määräaikaisuus kuin mikään kummallisuus ei edellytä nollatuntisopimusta. Näille kaikille löytyy kyllä voimassa olevat säännöt ja suositukset minimipalkoiksi, tai minimipalkkaahan meillä ei ole, mutta peruspalkoiksi, lähtöpalkoiksi ja myöskin työajoiksi, ja ne ovat sovellettavissa ihan ilman nollasopimuksiakin.

Kuten sanottu, meillä on olemassa jo ammattikunta, jota kutsutaan freelancereiksi. He ovat 40 vuotta tehneet töitä ilman nollatuntisopimuksia ja saaneet kuitenkin palkkansa, saaneet jopa kesälomansa. Sairausajan palkka on se, joka on viimeksi tullut. Se ei ole vielä ihan loppuun saakka sovittu mutta miltei loppuun alkaa olla.

Sitten täällä on sanottu näin, että nollasopimuslainen voi tehdä useamman työsopimuksen useamman työnantajan kanssa. Onko nyt niin, että se on työntekijä, joka määrittää sen, montako tuntia sopimuksessa on — se ei olekaan työnantaja? Olenko ymmärtänyt tämän asian jotenkin väärin? Onko niin, että työntekijä voi käydä sopimassa eri työnantajien kanssa omista tunneistaan ja sitten ilmoittaa näille työnantajille, että sinulle jää nytten nämä tunnit ja sinulle nämä tunnit ja sinulle nämä tunnit, koska minä tarvitsen kokoaikaisen paikan? Jos näin on, niin tämä on hyvä, mutta epäilenpä, että se on toisin päin, että se sanelijaosapuoli on se työnantajaosapuoli.

Työntekijällä täytyy aina olla jonkinlainen turva, kun hän tekee töitä. Täytyy olla se peräseinä siellä. Tässä maassa hyväksi peräseinäksi on osoittautunut työehtosopimusjärjestelmä. Se on taannut sen, että meillä ei tarvitse tehdä vitosella tuntitöitä. Toivon, että siihen meillä ei tarvitse koskaan mennäkään.

Haluan vielä lisäksi korostaa avustajan käyttöä. Sitä on voinut aikaisemminkin käyttää.

On harmittavaa, että työministeri lähti täältä pois, koska olisin todellakin halunnut vastauksen aktiivimallista. Jos nollatyösopimus kestää kolme kuukautta ja sen kolmen kuukauden aikana ei saa 18:aa tuntia töitä työnantajalta, niin astuuko aktiivimalli käyttöön? Leikataanko työttömyysturvaa näiltä osin tältä työntekijältä? Mutta ministeri lähti pois. Kysyin tätä jo aikaisemmin. Saattaa olla, että saattoi takaraivossa raksuttaa, että kysymys tulee uudestaan esille. Toivon, että tämä asia tästä eteenpäin muistetaan, kun tätä asiaa käsitellään.

15.34 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tuntuu hieman erikoiselta, että täällä pelotellaan, että nyt mentäisiin historiassa sata vuotta taaksepäin, kun kuitenkin tässä lainsäädännössä nyt pureudutaan niihin nollatuntisopimuksissa olleisiin ongelmiin, jotka ovat tässä maassa olleet tiedossa jo varsin pitkään. Toki voi kritisoida kunnianhimon ta-

soa, että se ei ole riittävä, mutta kuten myös vastalauseista näkee, tämä on oikeansuuntainen. Tässä lakiesityksessä on parannuksia nykytilanteeseen. On tärkeää huomata, että tässä tulee nimenomaan parannuksia paitsi sairausloman aikaiseen palkkaan myös irtisanomissuojan aikaiseen palkkaan. Kuten täällä keskusteluissa on tullut esille, joissakin elämänvaiheissa varmasti tämänkaltaisista työsopimuksista on myös hyötyä, joten kategorinen kielto ei sikäli ollut ollenkaan mahdollinen, mutta totta kai työntekijällä täytyy olla vahvat oikeudet, ja niitä tässä myös vahvistetaan. Lisäksi on tärkeää huomata, että jos on niin, että työnantajalla on kiinteä tarve työvoimalle, niin silloin tämänkaltaisia nollatuntisopimuksia ei enää pysty käyttämään.

Lisäksi, mitä täällä tuli keskustelussa esille vaikkapa sovitellun päivärahan maksamisesta ja niistä viivytyksistä, mitä on ollut, niin tämähän valitettavasti on varsin pitkään tiedossa ollut asia. Kun hallitus esitti alkuvuonna vaikkapa tämän kymmenen kohdan listauksen, siellä yksi kohta liittyi juuri näihin, miten saataisiin vaikkapa soviteltu päiväraha viivytyksettä maksettua. Meillä on olemassa kaikki se tieto ja tietotekniikka, ja toki niiden pitäisi tulla ripeässä tahdissa. Ei kukaan voi olla kuukausia ilman sosiaaliturvaa tai sitä rahaa, mikä heille kuuluu. Siellä on myös muita positiivisia asioita: opiskelu sosiaaliturvalla kuusi kuukautta, yrittäjänä voi olla työttömyysturvalla neljä kuukautta.

Lisäksi haluaisin sanoa vielä liittyen sosiaaliturvan yhteensovittamiseen, mikä liittyy kokonaisuudessaan työelämän murrokseen: Me tiedämme, että myös työn luonne on muuttunut ja on paljon kausittaista, sesonkiluontoista työtä ja työvoiman tarve on eri puolilla Suomea erikaltainen, esimerkiksi eri vuodenaikoihin liittyen. Yhtäkkiä vaikka Pohjois-Suomessa, Lapissa, se matkailu kasvaa kovasti, tarvitaan tuhansia ihmisiä enemmän töihin, ja sitten taas ehkä osan vuodesta työvoiman tarve on vähäisempää. On hirvittävän tärkeää, että seuraava eduskunta ja seuraava hallitus tekee esitykset siitä, miten sosiaaliturva ja kausittaiset, pätkittäiset työsuhteet saadaan yhdistettyä siihen. Tähän on hyvää dataa tämän hallituksen kokeilujen pohjalta perustulokokeilun myötä. Tulorekisteri astuu voimaan vuodenvaihteessa. Olisi erittäin tärkeää, että päästäisiin kokeilemaan vaikkapa käänteistä tuloverotusta ja sitä kautta mahdollistamaan se, että jokainen työsuorite saadaan tehtyä. Sillä ei ehkä elä koko kuukautta eikä koko vuottakaan, mutta yhdistettynä joustavaan sosiaaliturvaan sekin on mahdollista. Se toki edellyttää sitä, että myös perusturva on vahva.

15.37 **Tarja Filatov sd:** Arvoisa puhemies! On selvää, että tällä lailla on hyvä tarkoitus, ja siitä me olemme varmasti kaikki yhtä mieltä. Mutta se, mikä itse asiassa valiokunnan käsittelyssä oli minusta huolestuttavaa, oli se, että työoikeuden professorit aloittivat puheenvuoronsa sillä, että tämä laki on palautettava valmisteltavaksi uudelleen, koska tämä on niin sekava ja tämä työllistää lähinnä juristeja. Tämä oli mielestäni valiokunnassa huolestuttava piirre. Kun me perehdyimme tähän enemmän ja menimme syvemmälle, niin se näkyy näistä kohdista. Tämän lain alussa tekstiosuuksissa on paljon kaunista lupausta , mutta sitten kun mennään pykäliin ja verrataan näitä asioita, niin sieltä pykälistä ei löydykään katetta niille kauniille asioille. Ja kun me teimme omaa vastalausettamme, me yritimme muutamassa pykälässä korjata niitä katteettomia lupauksia, mitä siellä tekstiosuudessa on. Siitä huolimatta tässä on asioita, jotka vievät eteenpäin, mutta myös asioita, jotka saattavat viedä jopa taaksepäin.

Jos ajattelemme sitä, että nyt meillä lainsäädäntöön tulee lailliseksi ja yhdeksi hyväksytyksi sopimusmuodoksi se, että nollasta voidaan mennä eteenpäin työtunneissa ilman rajoitusta siinä välillä, niin ongelmalliseksi muodostuu tämä nolla, mitä se sitten käytännön

elämässä tarkoittaa. Puhuimme tässä jo aikaisemmin tästä irtisanomiskohdasta, jossa minun logiikkani ei oikein ota koppia siitä, että jos hallitus on huolissaan kolmen kuukauden työttömyydestä, niin kuin pitääkin olla, ja pitää sitä liian pitkänä nuorten kohdalla ja on sitä mieltä, että sen jälkeen pitää voida sopia määräaikainen työsuhde ilman perustetta, niin sitten taas tässä laissa katsotaan, että kolme kuukautta on ihan kelvollinen aika olla nollatuntisopimuksessa kiinni, josta ei voi irtisanoutua ilman, että joutuu pidempään ja rankempaan karenssiin työttömyysturvan puolella. Olisi ollut kohtuullista, että tätä kolmen kuukauden aikaa olisi pienennetty, jos työtunteja todellakin on nolla, koska ne työtunnit ovat se ratkaiseva asia, ei se, onko ihmisellä työsuhde. Jos ihminen on työsuhteessa nollatuntisopimuksella ja hänellä on nolla tuntia, niin hän kirjautuu työhallinnon tilastoissa työlliseksi, vaikka hänellä ei olisikaan työtä. Kuitenkin kansantalouden ja meidän hyvinvointimme kannalta ja meidän järjestelmiemme rahoituksen kannalta oleellista on se, mitä työtä tehdään, minkä verran se tuottaa hyvää tähän yhteiskuntaan ja onko niitä työtunteja. Sen vuoksi tämä olisi ollut yksi korjaamisen paikka.

Toinen tilanne on nämä sairauspäivärahat, joissa lähdetään siitä, että ne maksetaan työvuorolistassa olevien päivien mukaan, ja jos sairaus jatkuu sen jälkeen, niin ne maksetaan tuon minimitunnin mukaan, ja jos minimitunti on ylittynyt puoli vuotta nelinkertaisesti, niin sen jälkeen sitten vasta voidaan ikään kuin maksaa sen todellisen työajan mukaan. Mietitäänpä, että ihmisellä on 20—40 tuntia oleva vaihtelevan työajan sopimus. Hän ei koskaan pääse tuon minimin yli. Vaikka hän olisi tehnyt kuinka monta vuotta työtä sillä tavalla, että hänellä tosiasiassa olisi 40 tuntia, niin aina hänen sairauslomansa määräytyisi, jos ne eivät ole työvuorolistoissa olleita tunteja, 20 tunnin mukaan. Jos ihmisellä on 10 tuntia minimityöaika ja hän on tehnyt puoli vuotta 38:aa tuntia, niin edelleen hän saisi sairausloma-ajan palkan 10 tunnin perusteella, paitsi noista työvuorolistaan merkityistä tunneista.

Nämä ovat niitä kohtuuttomuuksia, joita tähän lakiin on jäänyt. Tälläkin hetkellä meillä on ollut hyviä työnantajia, jotka ovat maksaneet paremmin. He ovat maksaneet sen tosiasiallisen, oletetun työajan mukaisesti eivätkä näiden nyt lakiin tulevien minimien mukaisesti, jotka määrittävät sen, että näin se kuuluu maksaa, ja harva sen jälkeen enää maksaa ikään kuin sen todellisen toteutuneen työajan kannalta.

Yksi asia, joka olisi parantanut paljon tätä lakia, olisi ollut se, että olisi otettu samanlainen käytäntö kuin meillä on vaikkapa osa-aikaisten työsuhteiden tai vuokratyön kohdalla, että siitä pitää saada luottamushenkilölle tieto tietyin väliajoin, minkä verran tällaisia työsuhteita on. Mutta tätä ei haluttu tuoda nollatuntisopimuksiin, mikä mielestäni on aika järjetöntä, koska se olisi ollut se väline, jolla luottamusmieskin näkisi, missä mennään, kun tässä tilanteessa lähdetään siitä, että henkilö useimmiten itse neuvottelee sen, mikä se työaika on: onko se vakiintunut korkeammalle tasolle, tai mihin se on vakiintunut. Jos luottamusmies näkisi, että työpaikalla on paljon nollatuntisopimuslaisia, ja kuitenkin näkee, miten tätä työtä tehdään, niin sieltä voisi saada sitä kollektiivista turvaa yksilön turvaksi. Me tiedämme hyvin sen, että usein yhden ihmisen on vaikea, vaikka hän tietäisi olevansa oikeassa, riitauttaa niitä työehtojansa, koska siitä saa sen hankalan maineen ja uuden työsuhteen löytyminen on hankalaa.

Mutta vielä tästä työllisyydestä haluaisin sanoa sen, että se on ehkä se suuri ero sosiaalidemokraattien ja salin oikean laidan välillä, että me emme halua tuijottaa pelkästään sitä, mikä on meidän työllisyysasteemme ja mikä on meidän työttömyyslukumme, niin kuin tällä hetkellä tuntuu, että hallitus tekee. Tosiasia on se, miten se jaetaan: miten se olemassa oleva hyöty, mikä tästä tulee, jaetaan. Minun iso huoleni on se, että tällä hetkellä me luem-

me näitä meidän tilastojamme hieman väärin. Me iloitsemme siitä, että työssä olevien määrä on lisääntynyt, ja siinä on tietty positiivinen puolensa, mutta meitä harhauttaa se, että samaan aikaan työtuntien määrä tämän vuoden alkupuoliskolla on vähentynyt. Ja jos katsotaan, niin määräaikainen työ on lisääntynyt, osa-aikatyö on lisääntynyt, määräaikainen osa-aikatyö on lisääntynyt. Tuotammeko me sitä hyvinvointia tällä työllisyyspolitiikalla, mihin me haluaisimme sitoutua? Tässä pitäisi katsoa aika paljon tarkemmin niiden tilastojen sisään.

Toinen osuus on vaikkapa pitkäaikaistyöttömyyden alenema. Jos joku, niin minä iloitsen, jos pitkäaikaistyöttömyys aidosti ja oikeasti alenee ja ihmiset pääsevät töihin. Mutta kun katsomme, minne ihmiset ovat pitkäaikaistyöttömyydestä siirtyneet, niin eivät he välttämättä ole siirtyneet työhön. Näkyvissä on se, että 30 000 ihmistä on työttömyystilastoista poistunut sitä kautta, että heidän ei koskaan olisi kuulunut ollakaan siellä, vaan on käynyt ilmi, että he ovat väärässä järjestelmässä. Sen lisäksi meillä on muita elementtejä, joilla ihmiset ovat poistuneet sieltä työttömyydestä.

Eli pitäisi katsoa sitä, mitä se työ on, mihin on työllistytty, minkälaisen elämisen sillä saa, saako sillä kelvollisen elämisen vai onko edelleen kiinni meidän sosiaaliturvajärjestelmissämme. Yksi kokoaikainen työ, joka elättää ihmisen sillä tavalla, että hänen ei tarvitse turvautua tulonsiirtoihin, on itse asiassa yhteiskunnan kannalta enemmän kuin se, että meillä on syntynyt kaksi työtä — joissa ihmiset tekevät muutaman tunnin töitä ja ovat edelleen täysin riippuvaisia meidän sosiaalitukijärjestelmästämme. Tämä tarkoittaa tietysti sitä, että sosiaaliturvassa on tapahduttava uudistusta, mutta kyllä meidän on katsottava sen työn laadunkin perään. Ei voi olla niin, että Suomi pohjoismaisena valtiona alkaa olla työn laadun suhteen ja työsuhteiden laadun suhteen Euroopan peränpitäjiä. Siihen meidän ei pidä pyrkiä, vaikka se kaunistaisikin työllisyystilastoja.

15.44 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Edustaja Filatovin jälkeen on hyvä jatkaa. Hyvin usein — sanoisinpa, että jopa päivittäin — tässä salissa puhutaan siitä, miten työn ehtoja pitää heikentää, jotta saataisiin lisää työtunteja tai työpaikkoja tai työllisyyttä. Ja tässä järjestelmässä onkin totta, että työtuntien lisääminen, työllisyyden parantaminen, on periaatteessa tavoiteltava asia. Jollakin meidän täytyy tämä meidän hyvinvointivaltiojärjestelmämme pitää pystyssä. Mutta jos me puhumme vain työllisyydestä ja työtunneista, niin me syyllistymme kahteen virheelliseen taustaoletukseen: ensinnäkin siihen, että kaikki työtunnit aina ovat toivottavia — eivät ne ole, osa työtunneista syntyy sellaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin reagoimisesta, joita me emme tänne toivo — ja siihen, että kaikki työtunnit ovat samanarvoisia — eivät ole, mitattiin työtä sitten siitä saatavan yhteiskunnallisen hyödyn tai työstä syntyvän arvon pohjalta. Olimme jonkin aikaa sitten valiokunnan kanssa käymässä Keniassa, ja sairastuin ja tarvitsin apteekista lääkkeen. Se hotelli onnistui työllistämään kahdeksan henkilöä kahdeksi tunniksi hakemaan sitä lääkettä minulle apteekista. Kyllä siinä työtunteja kertyi. Mutta todennäköisesti kysymys ei ollut sellaisesta työmarkkinailmiöstä, jota me tähän maahan toivomme.

Tässä järjestelmässä, jossa työntunteja halutaan, pitää sen takia siinä rinnalla, kun niitä pyritään lisäämään, huomioida ensinnäkin myös työn tuottavuus, joka yleensä paranee silloin, kun työntekijä voi kehittyä sirpaletyöntekijästä jonkin alan ammattilaiseksi, ja joka hyvin laajan tutkimuskirjallisuuden perusteella paranee silloin, kun työpaikan henki paranee ja ihmiset voivat pitkäjänteisesti kehittää omaa työtään, kun työntekijöiden yhteistoiminnasta syntyy enemmän kuin mitä kukin tekisi yksinään.

Edelleen silloin, kun niitä työtunteja halutaan lisätä, on samaan aikaan syytä poliittisessa päätöksenteossa miettiä työvoiman uusintamiskustannuksia — tästä jo edustaja Filatov puhuikin. Jos me tuotamme sellaista työtä, jossa merkittävä osa ihmisten tulonmuodostuksesta edelleen syntyy verovarojen kautta, niin silloin me tarvitsemme jonkun myös niitä veroja maksamaan. Ja silloin on pakko paisuttaa julkista sektoria, jotta saadaan maksettua tukiaiset yrityksille tästä työn muodosta. Se saattaa olla yksittäisen yrityksen etu, mutta se ei yleensä ole kansantalouden etu.

Edelleen niitä työtunteja keräillessä on otettava huomioon kaikki ne välilliset vaikutukset, joita poliittisilla päätöksillä on varallisuuseroihin, koettuun hyvinvointiin ja yleisesti järjestelmän legitimiteettiin. Kun työehtoja kovin paljon heikennetään, niin yleensä ihmiset hyvin pian oppivat, että tämä järjestelmä ei ole heitä varten. Ja sillä taas on paitsi ihmisten hyvinvoinnin kannalta ja ihmisten tulonmuodostuksen kannalta myös yritysten hyvinvoinnin ja kansantalouden tilan kannalta seurauksia, kun luottamuspääoma murenee.

Meillä on maailmassa paljon esimerkkejä maista, joissa töitä tehdään ihan hurjasti enemmän kuin Suomessa, joissa saattavat töitä tehdä kaikki lähes päiväkoti-ikäisistä vanhuksiin. Nämä maat ovat johdonmukaisesti sellaisia maita, joista meidän ei kannata omaan järjestelmäämme ottaa esimerkkiä, joissa ollaan työtuntien määrässä, työllisyysasteessa varmasti päästy hyvin korkealle, mutta nämä muut seikat ovat jääneet varjoon. Sen takia minä peräänkuulutan tältä salilta parempaa, viisaampaa ja kattavampaa päätöksentekoa ja ennen kaikkea tavoitteenasettelua.

15.49 **Johanna Karimäki vihr:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on vaihtelevan työajan lainsäädäntö, joka on peruja siitä, että eduskuntaan tuli käsittelyyn kansalaisaloite nollatuntisopimusten kieltämiseksi. Kansalaisaloitteelle oli monia tärkeitä syitä, kuten se, että monet nollatuntisopimuksia tekevät kokivat olevansa vastentahtoisesti nollatuntisopimuksella, ja varsinkin sellaiset tilanteet ovat kohtuuttomia, että työntekijälle ei löydy töitä ollenkaan mutta hän ei pääse irti sopimuksesta.

Meidän lainsäädännöstä puuttui selkeästi nollatuntisopimuksia käsittelevää lainsäädäntöä ja varsinkin työntekijöitä suojaavaa lainsäädäntöä. Näin ollen on tärkeää, että nytten tämän lainsäädännön myötä nollatuntisopimusten teko muuttuu vähemmän houkuttelevaksi ja työntekijän oikeuksia parannetaan. Mutta työmarkkinoilla on hyvä olla erilaisia vaihtoehtoja. Varsinkin nuorille opiskelijoille ovat erittäin tarpeellisia lyhytaikaiset työsuhteet ja osa-aikainen työ, ja monet yrityksetkin tarvitsevat kausiluonteista työvoimaa, ja näin ollen tietty joustavuus työmarkkinoilla on hyvä säilyttää myös työaikojen suhteen.

Nyt kun kysymyksessä on ensimmäistä kertaa säädettävä laki nollatuntisopimuksista, on todella keskeistä nähdä, miten laki toimii. Sen takia mietinnön kirjaus lain toimivuuden seurannasta on todella keskeinen. Tässä keskustelussa on noussut esiin paljon varteenotettavia huolia, esimerkiksi se, mitä valiokunnan puheenjohtaja Filatov toi esiin, että tässä on kolmen kuukauden raja, jona aikana työntekijä saattaa joutua olemaan vailla töitä mutta on silti kiinni nollatuntisopimuksessa.

Yleensäkin meidän työmarkkinamme kaipaavat uutta joustoa ja uusia joustoturvamekanismeja. Se, että olisi enemmän työtä tarjolla ja työmahdollisuuksia nuorille ja ikääntyneille, kaikenikäisille, on tärkeää, ja yksi kysymys on sosiaaliturvan parantaminen ja varsinkin työn ja sosiaaliturvan yhteensovittaminen niin, että työnteko olisi aina kannattavaa. Nythän hallituksen perustulokokeilu, joka on ollut kylläkin aika suppea eikä täysin vastaa pe-

rustulon käsitettä, on loppumassa, ja on tärkeää, että sen jälkeen tehdään hyvin nopeasti päätöksiä jatkosta, uusista laajemmista kokeiluista tai sitten siirtymisestä kohti perustuloa.

15.52 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Eivät kaikki nollatuntisopimukset ole pahasta, ja meillä on varmasti ihmisiä, jotka tekevät mielellään töitä nollatuntisopimuksilla, ja kyllähän tässä lakiesityksessä on myös parannuksia — minun mielestäni kukaan opposition edustaja ei ole täällä niitä kieltänyt. Hyvä työnantaja saa varmasti myöskin tukea ja ajatuksia nollatuntityöntekijöiden aseman parantamiseksi, mutta toisaalta lainsäädännön pitää olla aina heikomman puolella, ja tässä lakiesityksessä on paljon vielä epäkohtia, ja minusta edustaja Filatov toi niitä erinomaisesti esille.

Nimenomaan tässä SDP:n vastalauseessa on kuvattu se, miten tätä lakiesitystä olisi voinut parantaa. Me esimerkiksi ehdotamme yhteistoimintalakiin työpaikan työntekijöiden edustajille tiedonsaantioikeutta nollasopimusten käytöstä tuntimäärineen, samalla tavalla kuin on osa-aikaisista ja määräaikaisista työsopimuksista se tiedonsaantioikeus, ja jo tämä korjaus olisi ollut tärkeä, koska tämän avulla työntekijät olisivat pystyneet seuraamaan nollatuntilaisten määrää ja myöskin niitä työtunteja.

Arvoisa puhemies! Kyllä työntekijä jää edelleenkin kovin yksin, jos hän lähtee vaatimaan oikeuksiaan, ja jos työntekijä kritisoi työnantajaa, kyllä on hyvin suuri riski, että tunnit vähenevät hyvin nopeasti. Ja kuten työelämä- ja tasa-arvovaliokuntakin toteaa, nollatuntisopimuslaisten työolosuhteita, toimeentuloa ynnä muuta tällaista on tähän mennessä tutkittu vielä aika niukasti, eli niitä tilanteita ei kovin hyvin tiedetä, ja sen takia nämä taustaselvitykset olisi ollut kyllä syytä tehdä paremmin ennen kuin tätä lainsäädäntöä tuodaan tänne asti, silläkin uhalla että tämä lakiesitys olisi viivästynyt hiukan.

15.54 **Katja Taimela sd:** Arvoisa rouva puhemies! Mistä tänään on periaatteessa kyse? On kyse siitä, että hallitus on valmis siihen, että nollatuntisopimukset laillistetaan nyt ihan virallisesti. Hallitukselle siis sopii se, että ihminen tekee nollasopparilla töitä, mikä tarkoittaa pahimmillaan useita viikkoja, jopa kuukausia, jolloin et saa ainuttakaan tuntia kuitenkaan sitä varsinaista työtä tehdä.

Nollatuntisopimuksista puhuttaessa täällä eduskunnassa mietityttää tätäkin keskustelua kuunnellessa, kuinka moni meistä edustajista tuntee henkilökohtaisesti ihmisiä, jotka tekevät töitä nollasopparilla, varsinkin heitä, jotka joutuvat käytännössä tekemään nollasopparilla töitä vastoin omaa tahtoaan. Luulenpa tietäväni, että meitä on vähemmistö.

Nollatyösopimuksilla työskentelevät erityisesti nuoret ja naiset. Tilastokeskuksen mukaan noin kolmannes nollasopimuslaisista haluaisi lisätunteja ja osa-aikaisesti työskentelevistä yli puolet. Jokainen meistä voi kohdallaan miettiä, miten jatkuva epävarmuus ja epätietoisuus siitä, riittääkö palkka elämiseen, vaikuttaa jo pelkästään inhimillisen arjen toimintoihin, saatikka siihen lainan saamiseen, vuokra-asunnon saamiseen ja lasten päivähoidon järjestämiseen. Moni nollasopimuksella töitä tekevä joutuu turvautumaan myös toimeentulotukeen. Tämä ei voi olla tavoite työelämässämme.

Kukaan meistä ei varmastikaan ole estämässä opiskelijoiden tai esimerkiksi osa-aikaeläkeläisten mahdollisuutta hankkia itselleen lisäansioita, mutta keinojen, tapojen ja mahdollisuuksien pitää olla reiluja ja oikeudenmukaisia ja tarkemmalla lainsäädännöllä valmisteltuja kuin tämä. Työnantajille nollasoppari on ainakin lyhyellä aikavälillä varsin edullinen, sillä se siirtää suoraan yrittäjäriskiä työntekijän kontolle. Ei voi olla oikein, että työntekijällä on kaikki työsuhteeseen liittyvät velvollisuudet mutta ei oikeuksia. Poliittisen tahdon

lähtökohtana pitäisi aina tässä talossa olla se, että työ turvaa jokaiselle riittävän toimeentulon ja työlainsäädäntö turvaa jokaiselle työsuhdeturvan. Kun valiokuntakuulemisissa tuli ilmi sekin, että lainsäädäntö on sekavaa ja jatkossa juristien lisääntyvä työ on sitä realismia, jota tämä lainsäädäntö tuo tullessaan, ei jää kuin velvollisuus tehdä vastalause.

15.57 **Lauri Ihalainen sd:** Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Filatov käytti täällä hyvin asiantuntevan puheenvuoron, ja ehkä siitä moni muukin olisi tullut siihen johtopäätökseen kuin minä, että eiköhän niitä muutoksia, joita hän esitti tähän ratkaisuun, olisi kannattanut vielä miettiä, että olisi siitä voitu tehdä jopa yhteinen. Ne esitykset olivat hyvin asiallisia ja perusteltuja.

Tämän nollatuntisopimuskeskustelun taustallahan on tietysti laajempi ilmiö siinä, että työn tekemisen muodot ovat moninaiset ja muuttuvat. Usein olen täällä pöntössä sanonut, että sama ihminen saattaa olla vuoden sisällä kokoaikatyössä, pätkätyössä, työttömänä, koulutuksessa tai yksinyrittäjänä, ja olennaista on se, että ihmiset voisivat siirtyä niistä nivelkohdista jouhevasti ja turvallisesti työn tekemisen muodoista toiseen.

Toiseksi, kun me puhumme parannuksista tai muutoksista, niin tässä mielellään puhutaan joustavuudesta, mutta aina pitää muistaa, että muutoksessa sen joustavuuden ja turvallisuuden pitää kulkea käsi kädessä. Pohjimmiltaan me törmäämme siihen, että kyllä me tarvitsemme toimeentulon, työn ja sosiaaliturvan uudenlaisen yhteensovittamisen mallin Suomeen tämän työn murroksen myötä, jonka yhdestä ilmiöstä nyt täällä puhumme.

Ei varmaan kukaan ole kiistänyt sitä, etteikö tässä esityksessä ole paljon myönteisiä asioita, eikä sitä, etteikö jossain elämäntilanteessa, kuten opiskelun yhteydessä, nollasopimuksia voida käyttää. Kysymys on vastentahtoisuudesta. Sellaisessa tilanteessa olisi ollut parempi, että tämän työn vakiintuneisuus—vaihtelevuus-pelisäännöt olisivat olleet vahvemmat.

Sitten minä haluaisin vain sanoa, että kun keskustalla näyttää olevan aika musta aukko viime hallituskauden työstä, niin haluan vain todeta, että viime hallituskaudella tehtiin erittäin paljon uudistustyötä, joka koskee pätkätyöntekijöitten asemaa ja mahdollisuuksia, ja tässä mielessä on hyvä tämä palauttaa. Minulla oli itselläni tilaisuus neuvotella omalta osaltani yksi tuloratkaisu, jossa säädettiin sopimuspohjaisesti 3 tunnin vähimmäistyöaika viikossa. Eli meillä on jo tällaisia ratkaisuja tehty sopimuspuolelle, ja minä luulen, että tulevaisuudessa myös sopimusosapuolten kesken on hyvä toimialoittain miettiä, miten esimerkiksi nollasopimuspelisääntöihin saadaan sopimuspohjaisia uudistuksia.

Sitten haluaisin esittää yhden ajatuksen, joka liittyy tähän pätkittyvien työsuhteiden maailmaan, ja se on siis se, että eikö voitaisi ajatella, että osa-aikatyö ja opiskelu nivellettäisiin kiinteämmin toisiinsa. Ihmiselle, joka on osa-aikatyösuhteessa, tulisi oikeus toisaalta siinä toisessa osassa elämää opiskella, ja ne tukisivat järjestelmänä paremmin toisiaan kuin tänä päivänä. Syntyisi osa-aikatyöntekijöille mahdollisuuksia siirtyä myös vakituiseen työpaikkaan ja saada uutta työtä. Eli yhdistetään tiiviimmin opiskelu ja osa-aikatyö. Tämä voisi olla sellainen seuraava reformi, jota kannattaisi viedä eteenpäin.

16.01 **Mika Kari sd:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käyty pitkä ja monipolvinen ja varsin hyväkin keskustelu nollasopimuksista. Yhdyn kyllä niihin arvioihin, että työmarkkinoiden murroksessa erilaisia sopimusjärjestelmiä tarvitaan, mutta tästä isosta kuvasta, jaetusta yhteisestä ymmärryksestä, olen kyllä valtaosan edustajista — varsinkin täällä oppositiopuolella — kanssa samaa mieltä, eli ei pidä lähteä heikentämään ihmisten kiinnitty-

mistä työmarkkinoille vaan pitää mahdollistaa ihmisten kiinnittyminen työmarkkinoille ja pitää tehdä se niin, että puhutaan reiluista ehdoista työntekijöiden ja työnantajien välillä.

Tartun tuohon edustaja Ihalaisen esiin nostamaan ajatukseen tästä sosiaaliturvan, työn ja opiskelun ja koko kokonaisuuden yhteennivomisen tarpeesta. Itsekin nuorena miehenä 80-luvulla työelämään lähteneenä ja 90-luvun lamassa räpistelleenä tiedän, mitä on olla työsuhteissa, joidenka pituudet vaihtelevat muutamista viikoista ehkä muutamiin kuukausiin. Ja silloin kun puhutaan nuorista aikuisista ihmisistä, jotka pyrkivät kiinnittymään myös työelämän kautta siihen tavalliseen elämään — jos sitä tavalliseksi elämäksi kutsuu, kun ottaa lainaa, perustaa perhettä, ostaa asuntoa ja niin poispäin — tällainen nollatuntisopimusmaailma, joka tämän lainuudistuksen myötä mahdollisesti nyt virallistuu vielä pysyvämmäksikin ilmiöksi, ei kyllä edesauta nuorten ihmisten perheiden perustamista eikä sitä kautta myöskään sitä yhtä isoa tavoitetta, että saataisiin suomalaisten perheiden lapsilukumäärää kasvatettua. Toivonkin, että tämä SDP:n hyvin rakennettu vastalause saa sille kuuluvan arvon myös julkisessa keskustelussa, kun arvioidaan nollatuntisopimusten käyttöönottoa ja seurauksia. — Kiitos.

16.03 **Tarja Filatov sd:** Arvoisa puhemies! Joskus sanotaan, että pidot paranee, kun väki vähenee, ja usein eduskuntakeskustelussa käy niin, että kun kuuntelee viimeisiä varsinaisia puheenvuoroja, niissä tulevat ne keskustelun uudet avaukset ja helmet.

Ensin haluan kiittää edustaja Kontulaa, joka mielestäni hyvin pohti sitä, mitä se työaika, mitä meidän työllisyys ja muu ovat — eikö työn ja työajan ja kasvun pitäisi palvella meidän hyvinvointiamme? Silloin jos se tulee ikään kuin tämmöisistä mekaanisista järjestelmistä, jolloin tosiasiassa onkin kyse riskien kattamisesta tai siitä, että korjataan joitakin ongelmia, mitä yhteiskunnassa on, niin kaikki työ ja kaikki kasvu ei ole samanarvoista. Meidän pitää mennä niiden lukujen sisälle ja sisältöihin näissä asioissa, jotta talous ja työllisyys palvelevat meidän hyvinvointiamme.

Sitten haluan kiittää edustaja Ihalaista tästä muistutuksesta, että osa-aikatyön ja opiskelun yhdistämisestä pitäisi tehdä paremmin sujuvaa, koska usein on niin, että jos me sitä hyvinvointia haluamme lisätä, meidän pitää pystyä lisäämään myös meidän työmme tuottavuutta, ja silloin opiskelulla ja osaamisella on keskeinen merkitys. Ikävä kyllä yhä edelleen on niin, että ne työt, jotka silppuuntuvat tässä yhteiskunnassa, ovat useimmin niitä matalammin tuottavia töitä, joissa meidän pitäisi löytää fiksumpia keinoja tehdä. Ne ovat myös niitä matalammin palkattuja töitä, joista tulee se ongelma, että ihmisellä on vähän työtunteja ja sen lisäksi hänellä on erittäin pieni palkka ja työ ei täytä silloin sitä lupausta, että toimeentulo järjestyy työn kautta, ja tästä tulee tavallaan koko työn inflaatio — ihmiset eivät usko siihen, että työ tuo hyvinvointia ihmiselle. Kun samaan aikaan joudutaan turvautumaan jopa useampiin tulonsiirtoihin, tavallaan menetetään se toimeentulon ajatus, mikä liittyy niihin töihin, jotka ovat sen verran ikäviä, että juuri kukaan meistä ei tekisi niitä minkään muun kuin palkan vuoksi.

Tämä on se kokonaisuus, jota meidän pitäisi pohtia enemmän, mutta myös sitä, silppuunnutammeko me työtä lainsäädännöllä enemmän kuin on tarpeen. On totta, että globaali kilpailu ja erilaiset tuottavuusvaatimukset ja kilpailu vaativat sitä, että meillä näitä silputöitäkin on, mutta lainsäätäjinä meidän ei pidä kiihdyttää tätä kehitystä vaan meidän pitää löytää tasapaino sen suhteen, että emme syö työpaikkoja ja työllisyyttä mutta emme myöskään ehdoin tahdoin pirsto työelämää.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 200/2017 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 2/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 2/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Mietinnön esittelee lakivaliokunnan puheenjohtaja Tolvanen.

Keskustelu

16.06 **Kari Tolvanen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettaviksi oikeudenkäymiskaarta, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettua lakia, esitutkintalakia ja sakon täytäntöönpanosta annettua lakia. Ehdotetuilla muutoksilla kevennettäisiin oikeusprosesseja yleisissä tuomioistuimissa. Tavoitteena on lyhentää tuomioistuinten käsittelyaikoja muun muassa joustavoittamalla tuomioistuimen kokoonpanosäännöksiä sekä mahdollistamalla tuomioistuimen keskittyminen ydintehtäviinsä.

Lakivaliokunta pitää tärkeänä esityksen taustalla olevaa lähtökohtaa siitä, että oikeusturva tulee varmistaa siitä huolimatta, että oikeudenhoitoon kohdistuu menopainetta ja säästöjä. Edellä sanotusta riippumatta muun muassa asioiden käsittelyaikojen lyhentäminen ja tuomioistuimien keskittyminen ydintehtäviinsä ovat valiokunnan näkemyksen mukaan oikeudenhoidon kehittämistavoitteita, erittäin keskeisiä. Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää esityksessä ehdotettuja lakiehdotuksia tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina. Lakivaliokunta puoltaa esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muutamin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Otetaan ensin tämä kokoonpanojen keventäminen käräjäoikeudessa. Esityksessä ehdotetaan laajennettavaksi käräjäoikeuden yhden tuomarin kokoonpanon päätösvaltaa rikosasioissa. Ehdotuksen mukaan yhden tuomarin kokoonpanon käyttöalaa laajennetaan siten, että rikosasiaa voidaan käsitellä yhden tuomarin kokoonpanossa, jos syytteessä tarkoitetusta teosta voidaan tuomita enintään neljä vuotta vankeutta. Esityksessä ehdotetaan lisäksi uudeksi kokoonpanovaihtoehdoksi käräjäoikeudessa kahden tuomarin kokoonpanoa. Yhden tuomarin kokoonpanoa voitaisiin sekä rikos- että riita-asiassa vahventaa yhdellä lainoppineella jäsenellä, jos se asian laadun, laajuuden tai muun erityisen syyn vuoksi on perusteltua.

Lakivaliokunta toteaa, että yhden tuomarin kokoonpanon päätösvallan laajentamisessa on kyse merkittävästä ratkaisukokoonpanoa koskevasta muutosehdotuksesta. Lakivaliokunta kiinnittää huomiota kuitenkin siihen, että niihin asioihin, joita voidaan käsitellä yhden tuomarin kokoonpanossa, sisältyy jo nykyisinkin niin sanottuina listarikoksina useiden rikosten törkeitä tekomuotoja, joissa enimmäisrangaistus on ankarampi kuin kaksi

vuotta vankeutta. Lisäksi hallituksen esityksestä ilmi käyvin tavoin yhden tuomarin kokoonpanossa käsiteltäviksi eivät kaavamaisesti siirry kaikki rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on enintään neljä vuotta vankeutta, sillä osa rikoksista käsitellään vahvemmassa kokoonpanossa asian laadun tai syytteeseen sisältyvien muiden rikosten vuoksi.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä selostetun valossa lakivaliokunta katsoo, että esityksessä ehdotetun yhden tuomarin kokoonpanon käyttöalan laajentaminen yhdistettynä uuteen kahden tuomarin kokoonpanovaihtoehtoon on perusteltu ja myös oikeusturvanäkökohtien kannalta asianmukainen ratkaisu. Valiokunta katsoo, että sekä resurssien tarkoituksenmukaisen käytön että oikeusturvan varmistamiseksi on perusteltua, että tuomioistuimet harkitsevat lainsäädännössä asetetun harkintavallan rajoissa sen, millaisessa kokoonpanossa yksittäinen tapaus on tarpeen käsitellä.

Muutama sana kokoonpanojen keventämisestä korkeimmassa oikeudessa: Esityksen mukaan korkeimman oikeuden päätösvaltaista kokoonpanoa kevennetään eräissä asiaryhmissä. Korkein oikeus olisi päätösvaltainen nykyisen viiden jäsenen sijasta kolmen jäsenen kokoonpanossa, jos valitus koskee jatkokäsittelyluvan myöntämisen edellytyksiä. Edellytyksenä olisi, että kolmen jäsenen kokoonpano on ratkaisusta yksimielinen. Lakivaliokunta pitää tätä edellä mainittua sekä muita muutoksia täysin perusteltuina. Ehdotetut muutokset muun muassa edesauttavat korkeimman oikeuden voimavarojen suuntaamista nykyistä selvästi paremmin asioiden laatua vastaavasti. Tässä voidaan siirtää voimavaroja vaativampien asioiden käsittelyyn ja parantaa korkeimman oikeuden mahdollisuuksia keskittyä päätehtäväänsä, joka on lainkäyttöä ohjaavien ennakkopäätösten antaminen. Korkeimman oikeuden jäsenten työpanoksen kohdentaminen nykyistä tarkoituksenmukaisemmalla tavalla myös nopeuttaa käsittelyaikoja.

Arvoisa puhemies! Sitten käsittelemme syytetyn velvollisuutta osallistua henkilökohtaisesti oikeudenkäyntiin, ja tätä käsittelen hieman laajemmin, koska se valiokunnassa aiheutti paljon keskustelua ja tässä vuosisataista perinnettä hieman muutetaan.

Hallituksen esityksessä lähdetään siitä, että rikosasian vastaajan on jatkossakin oltava henkilökohtaisesti läsnä pääkäsittelyssä, jos tuomioistuin pitää vastaajan läsnäoloa asian selvittämiseksi tarpeellisena. Nykytilaan verrattuna lisäkriteerinä on lisäksi se, että tuomioistuin pitää läsnäoloa muusta syystä tarpeellisena. Hallituksen esityksessä ehdotetaan kuitenkin säännöstä, jonka myötä syytetyn velvollisuus olla henkilökohtaisesti läsnä pääkäsittelyssä lievenee kahdella tavalla:

Vastaajan läsnäolovelvollisuutta lievennetään ensinnäkin siten, että muun kuin alaikäisen vastaajan tuomitseminen vankeusrangaistukseen ei enää edellytä, että vastaajaa on kuultu pääkäsittelyssä henkilökohtaisesti. Jos tuomioistuin ei pitäisi vastaajan henkilökohtaista läsnäoloa tarpeellisena, riittävää olisi, että vastaajaa edustaisi pääkäsittelyssä asiamies. Vastaajan on kuitenkin oltava henkilökohtaisesti läsnä käräjäoikeuden pääkäsittelyssä, jos häntä syytetään rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta — tämä viimeksi mainittu läsnäolovelvollisuus ei koske hovioikeuskäsittelyä.

Toiseksi vastaajan velvollisuutta olla henkilökohtaisesti läsnä esitetään lievennettäväksi vangitun vastaajan osalta. Pääsääntö edelleen olisi, että vangitun vastaajan on oltava henkilökohtaisesti läsnä pääkäsittelyssä, jossa käsitellään syytettä rikoksesta, jonka johdosta hän on vangittuna. Tuomioistuin voisi kuitenkin jatkossa päättää, ettei vangitun vastaajan tarvitse olla henkilökohtaisesti läsnä koko pääkäsittelyn ajan.

Lakivaliokunta toteaa, että syytetyn läsnäolovelvollisuuden lieventämisellä voidaan vähentää syytetyn poissaolosta johtuvia istuntojen peruuntumisia sekä siten tehostaa rikosprosessia sekä lyhentää oikeudenkäynnin kestoa. Peruuntuneista istunnoista aiheutuu merkittäviä haittoja muun muassa oikeudenkäyntien viivästymisinä, tarpeettomina kustannuksina sekä muiden asianosaisten tarpeettomina käynteinä tuomioistuimessa. Näistä syistä valiokunta suhtautuu esitettyihin lievennyksiin yleisesti ottaen myönteisesti, eikä sillä ole huomautettavaa vangitun vastaajan läsnäoloa koskevaan ehdotukseen.

Muilta osin valiokunta toteaa seuraavaa:

Kuten edellä on todettu, esitys merkitsee sitä, että pääsääntö on jatkossakin, että vastaajan on oltava henkilökohtaisesti läsnä pääkäsittelyssä, jollei katsota, ettei henkilökohtainen läsnäolo ole asian selvittämiseksi tarpeen. Vastaajaa on kuitenkin aina kuultava henkilökohtaisesti käräjäoikeudessa, jos häntä syytetään rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta. Tällaisia rikoksia, joista säädetty enimmäisrangaistus on kuusi vuotta vankeutta, on esimerkiksi rikoslain 20 luvun 1 §:ssä tarkoitettu raiskaus.

Lakivaliokunta katsoo, että syytetyn henkilökohtainen läsnäolo käräjäoikeudessa on pääsääntöisesti tarpeellista, kun käsitellään vakavaa rikosta, josta vastaajalle voi seurata pitkä vankeusrangaistus. Rajan asettaminen käsiteltävän rikoksen kuuden vuoden enimmäisrangaistukseen johtaa edellä selostetuin tavoin käytännössä siihen, että vastaajaa on aina velvollisuus kuulla tilanteessa, jossa vastaajalle tuomitaan pitkä vankeusrangaistus.

Arvoisa puhemies! Haluan tässä korostaa kuitenkin sitä, että luonnollisesti syytetyllä on aina oikeus olla läsnä tuomioistuimessa — aina oikeus, mutta tässä on puhuttu velvollisuudesta.

Edellä esitetyn perusteella ja saamaansa selvitystä kokonaisuutena arvioituna lakivaliokunta katsoo, että ehdotettu sääntely vastaajan läsnäolovelvollisuuden lieventämisestä voidaan hyväksyä. Lakivaliokunta kuitenkin painottaa, että tuomioistuimen tulee läsnäolovelvoitetta koskevassa harkinnassaan huolellisesti ottaa huomioon oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimukset. Henkilökohtainen läsnäolo on luonnollisesti tarpeen, jos vastaajaa on kuultu todistelutarkoituksessa. Esimerkiksi rangaistuksen mittaamiseen liittyvien olosuhteiden selvittäminen voi myös edellyttää vastaajan henkilökohtaista kuulemista.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana parista muusta asiasta: Velvollisuus pysyä esitutkintaviranomaisen toimipaikassa haasteen tiedoksiantoa varten — lakivaliokunta katsoo tämän tarpeelliseksi, mutta korostaa oikeusturvanäkökohtia etenkin tämän henkilön kannalta, joka määräyksestä joutuu sinne esitutkintaan jäämään. Ja vielä videoyhteyden käytön laajentaminen — sitä lakivaliokunta pitää täysin perusteltuna, ja sillä myös kevennetään oikeusprosesseja.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun valiokunta katsoo, että tämä on niin merkittävä uudistus, että valiokunta esittää seuraavan lausumaehdotuksen: ”Eduskunta edellyttää, että oikeusministeriö seuraa oikeusprosessien keventämistä yleisissä tuomioistuimissa koskevan uudistuksen toimivuutta ja vaikutuksia erityisesti tuomioistuimien kokoonpanoa ja syytetyn henkilökohtaista läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevien säännösten osalta sekä antaa lakivaliokunnalle edellä mainituista asioista selvityksen vuoden 2023 loppuun mennessä.”

Tämä lakivaliokunnan mietintö ei tällä kertaa valitettavasti ollut yksimielinen, vaan mietintöön sisältyy pykälävastalause, josta ehkä kuulemme tässä kohta lisää. — Kiitoksia.

16.17 **Johanna Karimäki vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä kevennetään oikeusprosesseja yleisissä tuomioistuimissa. Lähtökohtana tulee kuitenkin aina olla se, että oikeusturva varmistetaan, ja se on myös valiokunnan mietinnön henki.

Oikeuden käsittelyaikoja lyhennetään, ja tuomioistuimet keskittyisivät jatkossa enemmän ydintehtäviinsä. Keskeinen muutos on se, että yhden tuomarin käyttöalaa laajennetaan ja mahdolliseksi tulee myös kahden tuomarin käyttö, jos tuomioistuin katsoo sen tarpeelliseksi. Tämä esitys sai asiantuntijakuulemisessa paljonkin kannatusta, koska se perustuu siihen, että on keskeistä, että useampaa tuomaria käytetään aina haastavissa asiakäsittelyissä mutta tuomioistuimilla on harkintavalta tähän tuomareiden määrään.

Toinen hyvä muutos on se, että videoyhteyden käyttö laajenee tuomioistuimissa, mutta tämä edellyttää myös investointeja laitteistoon.

Tämä opposition pykälämuutosvastalause liittyy juuri siihen, mistä valiokunnan puheenjohtaja Tolvanen puheessaan kertoi: syytetyn velvollisuuteen osallistua henkilökohtaisesti oikeudenkäyntiin. Tätä ollaan nyt melko merkittävästikin lieventämässä, niin että syytetyn ei tarvitsisi olla kertaakaan läsnä, jos häntä uhkaa kuuden vuoden vankeustuomio tai sitä vähäisempi vankeus. Tässä opposition vastalauseessa henki on se, että syytettyä tulisi kuulla henkilökohtaisesti edes kerran ja muulloin riittäisi, että paikalla olisi syytetyn oikeudenkäyntiasiamies. Tämä liittyy vahvasti oikeusturvaan ja oikeudenmukaisuuteen mutta myös siihen, että vastaaja on vastaamassa teoistaan, ja myös siihen, että jos vastaajaa ei ole kuultu, niin jälkikäteen saattaa tulla muutoksenhakuperuste, mikäli kaikki olennaiset seikat eivät ole tulleet tässä tuomioistuinkäsittelyssä esille.

Mutta lähtökohtaisesti on hyvä, että vastaajan ei tarvitsisi olla ihan joka ikisessä käsittelyssä läsnä, jos tuomioistuimessa näin päätetään, koska on totta sekin, että jos syytetty ei saavu paikalle ja tuomioistuin on kutsuttu koolle, niin silloin istunto voidaan joutua peruuttamaan ja kaikkien muiden paikalle saapuminen on ollut turhaa, ja tästä luonnollisesti aiheutuu käsittelyjen pitkittämistä ja lisäkustannuksia. Mutta siitäkään huolimatta ei ole järkevää, että näin merkittävä muutos oikeusturvaan tehdään, että syytettyä ei tarvitsisi kuulla kertaakaan tuomioistuimessa.

16.20 **Kauko Juhantalo kesk:** Rouva puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja Tolvanen esitteli huolellisesti lakivaliokunnassa tehdyn työn ja yksityiskohtaiset perustelut, ja niihin voi vain yhtyä.

Käsittelen siksi vähän lyhyemmin tämän oikeuden kokoonpanoasian. Tietysti monesta käytännön syystä — yhteiskunnan nopeutuessa, sekä tiedonvälityksen nopeutuessa että muutoinkin juttumäärien lisääntyessä — on varmasti välttämätöntä, että muun muassa yhden tuomarin järjestelmää enemmän suositaan, ja myös se, minkä tässä on lakivaliokunta ja myös hallituksen esitys ottanut huomioon, että määrätyissä tapauksissa, joita valiokunnan puheenjohtaja esitteli, pitää olla toisella lainoppineella edustajalla vahvennettu tuomioistuinkäsittely. Se on oikeudellisesti ihan oikea paikka. Ja mitä tulee korkeampaan oikeuteen, se on ollut aika jähmeä, ja sitäkin koskevat varmaan juuri ne perustelut, joita Tolvanen mainitsi: senkin työn selkeyttäminen ja nopeuttaminen oikeusturvaa vaarantamatta varmasti edellyttää entistä suppeampaa käsittelyä juuri perusteluissa olevin edellytyksin, ja on tarpeellista niissä olosuhteissa saada muun muassa yksimielisiä päätöksiä työtä nopeuttaen, niin että käytännössä asia ei viivästy. Mitä tulee videokäsittelyyn, se on arkipäivää sikäli ja välttämätöntä, ja lämpimästi kannatan sen olemassaoloa.

Mitä sitten tulee tähän vastaajan paikallaoloon, niin haluaisin perustella, yllättävää kyllläkin, hyvin läheltä sivuten vihreiden vastalausetta, sen mukaisesti, mitä tulee oikeuden kunnioitukseen ja siinä myös oikeusturvaan. Oikeusturva tietysti, kun se koskee syyteasioita, koskee myös sitä, että myös vastaaja saa vahingon kärsineen kannalta samanlaista oikeusturvaa. Kun joutuu kohtaamaan tekoasiassa, joka koskee juuri syyteasioita, oikeuden silmästä silmään, niin se on kyllä oikeuden kunnioitusta kohottava tapahtuma. Siinä mielessä näin pitäisi useammin olla kuin tässä nyt esitetään.

Perustuslakivaliokunta on kuitenkin todennut, että ehdotettu sääntely merkitsee periaatteellista muutosta lähtökohtaan, jonka mukaan vastaajan on oltava henkilökohtaisesti läsnä häntä koskevassa asiassa rikosoikeudenkäynnissä. Tämä on aivan oikea kanta perustuslakivaliokunnan kannalta, ja niin pitääkin tässä mainita.

Mitä sitten tulee lakivaliokunnan kantaan ja lakivaliokunnan osuuteen, jota on kuultu, niin se koskee juuri nimenomaan enemmän sitten oikeuden käytäntöä. Toimin pitkään aikoinaan asianajajana näissä asioissa ja olen samaa mieltä syytetyn läsnäolosta, paikallaolosta, että kyllä usein hänen häipyessään muualle — ei tule vastaamaan asiaan — käytännössä peruuntuneiden istuntojen takia aiheutuu merkittäviä haittoja, niin kuin tässä todetaan, oikeudenkäynnin viivästymisenä, tarpeettomina kustannuksina ja muiden asianomaisten tarpeettomina käynteinä tuomioistuimessa. Se on hyvin turhauttavaa, jos joutuu tulemaan sinne haastetuksi muun muassa todistajana. Se vaikeuttaa asioita, todistajat hyvin usein pakoilevat, eivät halua tulla sinne turhaan istumaan ja menettävät oikeuskunnioitustaan silloin samalla, jollei tulla yhteisesti oikeaa ratkaisua hakemaan.

Minusta tässä on juuri nämä oikeudenhoidon käytännöt ja oikeudenhoidon periaatteet hyvin otettu huomioon, ja voin vain yhtyä tähän. Mutta mielelläni, niin kuin edellä sanoin, yhtyisin siihen periaatteeseen, joka on vihreiden vastalauseessa esitetty.

16.25 **Mika Kari sd:** Arvoisa rouva puhemies! Viime joulukuussa eduskunnan talousarviokokouksessa, muistelen niin, taisi olla se kokous, tästäkin asiasta keskustelimme, ja lähinnä tästä kysyin silloin — jos oikein muistan nyt kuukauden — valiokunnan puheenjohtaja Tolvaselta, onko tässä lakiehdotuksessa ja tässä ajatuksessa keventää näitä oikeusprosesseja taustalla toiminnallisia, voiko sanoa, suoritusarvoja, oikeusprosesseja nopeuttavia tavoitteita, vai ohjaavatko tätä lainsäädäntöuudistusta tämmöiset talouden realiteetit, säästöt, joilla voi olla kansalaisten oikeusturvaan liittyviä uhkia tai sellaisten tilanteiden uhkia, joissa talous ohjaa enemmän kuin oikeusturva. Se ei tietenkään lainsäädännössä eikä varsinkaan tuomioistuinkäsittelyssä voi olla se draiveri. Mutta tässä valiokunnan puheenjohtaja hyvin asiaa esitteli.

Muutama kysymys kuitenkin olisi. Tästä läsnäolovelvollisuuden rajasta — säädettäisiin niin, että raja olisi rikoksissa, joidenka maksimi on kuusi vuotta — olisin kysynyt: keskusteltiinko valiokunnassa tämän rajan pitämisestä vähän alempana, koska varsin vakavista rikoksista puhutaan silloin, kun mennään tuolle ylärajalle? Mainitsitte siitä jo hieman.

Sen lisäksi uudistaisin kysymyksen talouden ja toiminnan välisestä rajapinnasta. Tässä on hyviä esityksiä: yhden tuomarin kokoonpano ja joustavuuden lisääminen oikeuskäsittelyssä. Edustaja Juhantalon äsken mainitsemat tilanteet, joissa paikalle tulevat kaikki muut paitsi tämä asianomainen henkilö, ovat tietenkin monien ihmisten työnteon kannalta ikäviä asioita ja aiheuttavat turhia kuluja ja kustannuksia.

Sanon tähän loppuun vielä, että pidän hyvänä tätä vaikutusten seurantaa koskevaa lausumaa. Valiokunnan yksituumainen halu on katsoa, millä tavalla nämä toimet sitten käytännössä tulevat puremaan.

16.27 **Kari Tolvanen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin toki varmaan itse kukin olisi tässä samaa mieltä, että jos maailma olisi kaunis ja ihmiset tottelisivat, mitä heille sanotaan, että jokaisen pitäisi tulla tuomioistuimeen, leivättömän pöydän ääreen, sehän olisi se lähtökohta, mutta tosiasia on se, että etenkin suuremmissa kaupungeissa nämä ovat todellisia ongelmia, että siellä on koko muu orkesteri kasassa mutta se syytetty puuttuu ja kaikilta muilta joudutaan peruuttamaan ne istunnot. Tässä on nyt minun mielestäni inhimillinenkin näkökulma, että saadaan se asia vietyä eteenpäin. Toki siinä on taloudellinenkin elementti, eihän sitä käy kiistäminen.

Mutta siihen, mitä edustaja Kari tuossa kysyi. Toki siellä keskusteltiin muistakin rajoista kuin tästä kuudesta vuodesta, mutta sitten jos se olisi laskettu neljään vuoteen, siinä ei juurikaan olisi tullut muutoksia — viiden vuoden maksimirangaistusrikoksia ei kovinkaan paljon ole. Käytännössä, kun nämä muutokset haluttiin tehdä, se oli nostettava tähän kuuteen vuoteen. Ja korostan edelleen, että paikalle on tultava, jos tuomioistuin niin harkitsee. Nyt jätetään riippumattomalle tuomioistuimelle se harkintavalta, mikä ainakin minun mielestäni sille kuuluu. [Mika Karin välihuuto] Kyllä minä luotan suomalaisiin tuomareihin ja oikeusjärjestelmään siinä, että jos he haluavat, että syytetty tulee paikalle, niin silloin hän tulee, vaikka sitten poliisin kantamana.

Nyt sanoisin vielä yhden asian, mikä on ollut julkisuudessa. — Täällä on lakivaliokuntakin siitä lausunut, mutta nyt en just löydä sitä. — Kun on väitetty julkisuudessa, että nyt asianomistajalla olisi siellä tuomioistuimessa tiukempi läsnäolovelvoite kuin syytetyllä, niin se ei pidä kyllä paikkaansa. Tämä selvitettiin. Tässä ei muuteta lainkaan asianomistajan läsnäolo-oikeutta, tai -velvollisuutta, sanotaan näin. Asianomistajankin on saavuttava, jos tuomioistuin niin harkitsee, mutta kyllä syytetyn läsnäolovelvollisuus on paljon kovempi kuin asianomistajan eli rikoksen uhrin, niin kuin pitää toki ollakin.

Tietysti lopuksi vielä haluan sanoa sen, mitä korostin, että aina syytetyllä on oikeus olla läsnä. Sitä ei tässä rajoiteta, että on oikeus olla läsnä. Nyt puhutaan vain niistä ihmisistä, jotka pahimmillaan poliisin kantamana joudutaan tuomaan sinne istuntosaliin, että heidän asiansa saadaan käsiteltyä, tai joudutaan peruuttamaan istunto — koska heidäthän on jo esitutkinnassa kuultu ja useimmiten, tai nykyisin lähes aina, kun puhutaan tämän vakavuusluokan rikoksista, siellä on ollut asianajaja paikalla. Hänet on siellä kuultu, ja epäillyn ei tarvitse sielläkään sanoa yhtään mitään.

Elikkä pidän tätä esitystä ja lakivaliokunnan mietintöä tässä nimenomaisessa tilanteessa täysin perusteltuna ja itse asiassa välttämättömänä.

16.30 **Kauko Juhantalo kesk:** Rouva puhemies! Juuri tämä asianomistajan paikallaolovaatimus ja siitä käyty keskustelu: Käytännössähän on niin, että asianomistajalla on usein intressi olla paikalla syyteasiassa, rikosasiassa, silloin kun on kyse aineellisista asioista ja muun muassa vahingonkorvausasioista. Mutta on tietysti muistettava myös se, että usein asianomistaja niissä asioissa, joissa hän ei halua esittää vaatimustaan — muun muassa korvausasioissa — ja on sellaisesta rikoksesta kyse, että hän ei halua sitä enää muistella ja se aiheuttaa häpeää ja tuskaa, ei haluakaan tulla sinne oikeuteen vaan antaa syyttäjän sitten

hoitaa oman osuutensa ja tyytyy siltä osin päätöksiin. Ja siihen ei ole mitään huomauttamista, jos asianomistaja ei silloin ole läsnä ja kuule, miten oikeus asian käsittelee.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 190/2017 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 3/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 3/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Mietinnön esittelee valiokunnan puheenjohtaja Tolvanen.

Keskustelu

16.32 **Kari Tolvanen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän hallituksen esityksen pääkohtana on muuttaa oikeudenkäymiskaarta siten, että tietyillä tuomioistuimilla olisi mahdollisuus ja oikeus käsitellä summaarisia riita-asioita eli niiden käsittely keskitettäisiin yhdeksään käräjäoikeuteen. Sen lisäksi tässä on toisena tärkeänä asiana summaaristen riita-asioiden haastehakemuksen jättäminen käräjäoikeuteen tai oikeushallinnon tietojärjestelmään sähköisenä. Ja kolmantena on ihan minimaalisia muutoksia oikeudenkäymiskaaren säännöksiin asiakirjan todisteellisesta sähköisestä tiedoksiannosta. Siihen en tule puuttumaan sen enempää, mutta näistä kahdesta ensiksi mainitusta tässä käyn muutamia asioita läpi.

Otetaan ensinnäkin tämä summaaristen riita-asioiden käsittelyn keskittäminen:

Tässähän on taustalla oikeudenhoidon uudistamisohjelma vuosille 2013—2025, ja siinä edellytetään keskipitkän aikavälin toimenpiteenä, että summaariset riita-asiat joko siirretään käräjäoikeuksista ulosottoviranomaisten käsiteltäviksi tai keskitetään enintään kolmeen käräjäoikeuteen. No, tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan nyt kaikkien summaaristen riita-asioiden käsittelyn keskittämistä yhdeksään käräjäoikeuteen. Keskittämisellä pyritään lisäämään tehokkuutta ja toiminnallista tuottavuutta, sillä oletuksena on, että summaarisia riita-asioita käsittelevien käräjäoikeuksien vähentämisellä asioiden käsittelykäytännöissä ja käsittelyajoissa olevat erot pienenevät ja toiminta yhdenmukaistuu.

Keskittämisen myötä summaarisia riita-asioita käsittelevä käräjäoikeus voi sijaita maantieteellisesti nykyistä kauempana. Tämä ei kuitenkaan heikennä asianosaisten asemaa oikeusturvan ja oikeussuojan saatavuuden kannalta, koska riidattomat summaariset riita-asiat käsitellään kirjallisessa valmistelussa, mikä ei edellytä kantajalta tai vastaajalta matkustamista käräjäoikeuteen.

Jos taas summaarinen riita-asia riitautuu, se muuttuu tavanomaiseksi eli laajaksi riita-asiaksi, ja se siirretään esityksen mukaan käsiteltäväksi muutoin toimivaltaiseen käräjäoikeuteen. Esimerkiksi luonnollista henkilöä vastaan esitetty vaatimus siirretään tällöin käsiteltäväksi siihen käräjäoikeuteen, jossa on hänen kotipaikkansa tai vakituinen asuinpaik-

kansa. Asianosaiset voivat kuitenkin suostua siihen, että riitautunut asia käsitellään summaarisia riita-asioita käsittelevässä käräjäoikeudessa.

Sitten muutama sana toimivaltaisista käräjäoikeuksista: Lähtökohtana esityksen mukaan on, että summaaristen riita-asioiden käsittelyssä tarvittavan erityisasiantuntemuksen varmistamiseksi asiat keskitetään kussakin hovioikeuspiirissä yhteen käräjäoikeuteen. Tästä poiketaan kuitenkin, jos käsiteltävien asioiden määrä tai kielelliset oikeudet antavat siihen aihetta. Lakivaliokunnan kuulemat asiantuntijat, erityisesti tuomioistuimet, ovat suhtautuneet ristiriitaisesti siihen, mihin käräjäoikeuksiin summaariset riita-asiat keskitetään. Valiokunnan näkemyksen mukaan esitys on tältä osin kompromissi, jossa on pyritty ottamaan huomioon erilaisia tekijöitä, kuten alueelliset etäisyydet, kielelliset oikeudet, toimitilaratkaisut sekä vaikutukset henkilöstöön.

Sitten muutama sana tästä sähköisestä asioinnista, arvoisa puhemies: Lakivaliokunta puoltaa oikeushenkilöä, elinkeinonharjoittajaa, ammattimaista perintätoimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä sekä oikeudenkäyntiasiamiestä ja -avustajaa koskevaa velvollisuutta käyttää sähköisiä järjestelmiä. Tällaisessa toiminnassa hyödynnetään yhä eneneväs-sä määrin verkossa tapahtuvaa sähköistä asiointia. Sähköinen haastehakemus on mahdollista tehdä käyttäen tietojärjestelmäyhteyttä. Koska tämä on maksullinen, on tärkeää, että haastehakemus on mahdollista tehdä sähköisesti myös oikeushallinnon verkkopohjaisen asiointiliittymän välityksellä, sillä sanottu asiointiliittymä on maksuton ja helppokäyttöinen ja siten sovelias myös muiden kuin suurempien velkojien käytettäväksi. On kuitenkin perusteltua, ettei velvoitetta sähköiseen asiointiin uloteta koskemaan omassa asiassaan toimivaa luonnollista henkilöä, jolloin luonnollinen henkilö voi jatkossakin toimittaa summaarisen haastehakemuksen käräjäoikeuteen kirjallisesti. Se oli lakivaliokunnalle tärkeä asia, että yksityishenkilö pystyy toimimaan kuten aikaisemminkin, mutta sitten ammatikseen toimivat ovat velvollisia siirtymään sinne sähköiseen maailmaan.

Sitten muutama sana vaikutuksesta henkilöstöön: Lakivaliokunta toteaa, että kun tässä henkilövähennyksiä ilmeisesti tulee, niin esityksestä johtuvat henkilöstövähennykset kohdistuvat voimakkaimmin kansliahenkilökuntaan. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että henkilöstön vähentäminen pyritään toteuttamaan siten, ettei irtisanomisiin olisi pääsääntöisesti tarvetta. Uudistuksen toimeenpanossa tulee muutoinkin kiinnittää erityistä huomiota henkilöstön asemaan ja heille aiheutuvien haittojen minimointiin. Myös käräjäoikeuksien johtamiseen tulee panostaa.

Arvoisa rouva puhemies! Tämäkin on niin tärkeä muutos, että lakivaliokunta esittää seuraavaa lausumaehdotusta: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa käräjäoikeuksien rakenneuudistuksen ja siihen liittyvän summaaristen riita-asioiden käsittelyä koskevan uudistuksen vaikutuksia kiinnittäen erityistä huomiota oikeusturvan alueelliseen saatavuuteen, kielellisten oikeuksien toteutumiseen, taloudellisiin vaikutuksiin ja oikeudellisten palvelujen tarjontaan sekä antaa lakivaliokunnalle edellä mainituista seikoista selvityksen vuoden 2022 loppuun mennessä.”

Lakivaliokunta keskusteli tästä perusteellisesti, ja haluan kiittää paikalla olevia lakivaliokunnan jäseniä ja miksei muitakin, mutta valitettavasti emme päässeet yksimieliseen ratkaisuun tässä asiassa ja mietintöön sisältyy pykälävastalause, josta ilmeisesti kohta kuulemme lisää.

16.39 **Johanna Karimäki vihr:** Arvoisa puhemies! Summaariset riita-asiat muodostavat käräjäoikeuksissa merkittävän asiaryhmän. Viime vuonna käräjäoikeuksiin saapui yli

400 000 summaarista riita-asiaa. Tämä hallituksen esitys on jatkoa käräjäoikeuden uudistuksille. Summaariset asiat tullaan keskittämään. Pohjallahan on se, että hallitus on jo tehnyt käräjäoikeusuudistuksen, joka karsii käräjäoikeuksia 27:stä 20:een. Se itsessään on jo valtavan suuri muutos, johon sisältyy itsessäänkin riskejä, joten ei ole järkevää eikä perusteltua tehdä samanaikaisesti toista näin suurta ja merkittävää muutosta.

Esityksen hyötyjä on epäilty monissa asiantuntijalausunnoissa. Esiin on noussut muun muassa kielellisten oikeuksien turvaaminen, huoli siitä, saadaanko riittävästi kielitaitoista henkilökuntaa uusiin toimitiloihin, yleensäkin uusien toimitilojen tarve ja oikeusturvan toteutuminen, varsinkin alueellisesti oikeusturvan toteutuminen. Asiantuntijakuulemisessa esitettiin muunkinlaisia ratkaisuja summaaristen asioiden käsittelyksi. Esimerkiksi se ajatus, että meillä olisi valtakunnallinen jonojärjestelmä, jolloin käsittelyiden ruuhkaa voisi purkaa valtakunnallisestikin, oli yksi esille noussut ajatus.

Tässä opposition vastalauseessa ei vastusteta sähköisen asioinnin lisäämistä vaan se nähdään kannatettavana. On toki hyödyllistä, että asioiden käsittely sujuvoituu, mutta kuitenkin se, että rinnalla säilyy myös mahdollisuus toimia perinteisellä tavalla, on monelle asiakkaalle tärkeää.

Mutta summa summarum: se, että summaariset asiat keskitetään yhdeksään käräjäoikeuteen, ei ole tällä aikataululla ja näillä perusteilla riittävän perusteltua, että tähän tulisi nyt siirtyä.

16.41 **Kauko Juhantalo kesk:** Rouva puhemies! Kuten hallituksen esityksestä ilmenee, näitä summaarisia asioita on noin 400 000 vuodessa. Siksi on kyllä aika ymmärrettävää, että tätä järjestelmää kehitetään ja niiden käsittelyä keskitetään jonkin verran, tässä tapauksessa yhdeksään käräjäoikeuspiiriin. Mutta siinä on tietysti myös ongelmia, joita asiaan kuuluu.

Tässä myös korostuu edellä esitetty oikeusturva ja oikeusturvanäkemys myös kantajan taholta sikäli, että summaarisessa menettelyssä on nopeutettu asian käsittelyä. Siitä on hyötyä nimenomaan kantajan näkökulmasta sikäli, että summaarinen menettelyhän tarkoittaa riidattomia ja sellaisia selviä asioita, hyvin usein saamisasioita, velka-asioita, joissa kantajan etu on nopea toimeenpano asialle, niin että se ei lähde jatkumaan valitustietä niin pitkälle ajalle, että kantajan oikeutettu vaatimus ja oikeusturvan saaminen todella häiriintyy erittäin pahoin, jopa menee nollaksi. Siinä mielessä tälle on etua koko summaarisella menettelyllä. Ja tässä on kuitenkin se, että jos siinä tapahtuu asian riidattomaksi tulemista, niin se siirtyy käräjäoikeuteen, ja myös säilyy se, että tämä takaisinsaantioikeus on 30 päivän ajan, mikäli vastaaja siihen myöhemmin haluaa ryhtyä.

Mielenkiintoinen asia tässä tapauksessa on, kun viitataan maakunnalliseen ajatteluun ja esillä olleeseen maakuntaratkaisuun, että oma vaalipiirini Satakunnan käräjäoikeus on semmoisessa poikkeavassa asemassa, että sen kuuluminen Vaasan hovioikeuspiiriin ja toisaalta sitten näiden asioiden käsittely Turun hovioikeuspiirissä aiheuttavat ongelmia, ja sitä on seurattava, niin kuin lakivaliokunnan mietinnöstä ilmenee, minkälaisia ongelmia tässä muodostuu ja miten tämä tulevaisuudessa sitten järjestyy. Käytännöllistä olisi tietysti muun muassa meidän alueelta, Kankaanpäästä, katsoen, että nämä kuuluisivat Porin käräjäoikeuteen, ja silloin luonnollinen valitusreitti olisi Turun hovioikeuteen. Luotan, että sen seuraaminen lopulta ratkaisee, miten tämä asia selkeytetään.

Itse tämän asian esilläolo [Puhemies koputtaa] tässä muodossa on kyllä kannatettavaa.

16.45 **Suna Kymäläinen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitän valiokunnan puheenjohtajaa edustaja Tolvasta ja koko valiokuntaa hyvähenkisestä ja perusteellisesta käsittelystä tämän oikeudenkäymiskaaren summaaristen asioiden kohdalla — tämähän on toki kyllä meidän valiokunnassamme tyypillistäkin. Kiitän siitä huolimatta, vaikka päädyimme vastalauseeseen emmekä löytäneet yksimielisyyttä esityksen osalta.

Vastalauseeseen päädyimme, koska meillä on huoli ja tässä on riski asiantuntijoidenkin mukaan, minkä he ovat tuoneet esille, muun muassa Oikeusrekisterikeskus, että tämän esityksen myötä kiirehtiminen ja monien uudistusten päällekkäisyys häiriinnyttäisivät toimintaa.

Kuten täällä on keskustelussa aiemmin tullut esille, pidämme perusteltuna hallituksen esitystä sähköisen asioinnin lisäämisen osalta, samoin kuin tiedoksiantomenettelyn kehittämistä esitettyyn suuntaan. Mutta meidän mielestämme näitten sähköisten asioiden vireillepanon muuttuminen summaarisissa asioissa pakolliseksi vaatii samalla vastaavasti panostuksia sähköisen asioinnin järjestelmien käytettävyyteen.

Hallituksen esityksen tavoitteita summaaristen asioiden käsittelyn tehostamisesta pidämme kannatettavina, mutta mielestämme hallituksen esityksessä on perusteetta kiirehditty ja sen vuoksi valmistelu on jäänyt osin puutteelliseksi. Summaaristen asioiden keskittämiselle esityksessä asetettujen tavoitteiden toteutumista on epäilty useiden kuultavien lausunnoissa. Uudet tila- ja henkilöstöresurssit sekä esimerkiksi henkilökunnan siirtymiseen liittyvät kustannukset on käsityksemme mukaan huomioitu hallituksen esityksessä puutteellisesti. Itse asiassa tuossa keskustelussa tuli esille joidenkin asiantuntijoiden osalta, että päinvastoin kustannukset kasvavat tämän esityksen myötä, eivät pienene.

Oikeusrekisterikeskus on myös katsonut, että asioiden keskittäminen edellyttää merkittäviä muutoksia tuomioistuinten käyttämään Tuomas-tietojärjestelmään. Näiden muutosten toteuttaminen samanaikaisesti vuoden 2019 alusta voimaan tulevan käräjäoikeusuudistuksen edellyttämien muutosten kanssa aiheuttaisi Oikeusrekisterikeskuksen mukaan merkittävän riskin toiminnan häiriintymisestä. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia on nostanut lausunnossaan esiin mahdollisen ongelman kielellisten oikeuksien toteutumisessa.

Käräjäoikeusverkostoon ollaan parhaillaan tekemässä uudistusta, jossa käräjäoikeuksien määrä vähenee 27:stä 20:een. Lisäksi tuomioistuinjärjestelmän hallinto on uudistumassa perusteilla olevan uuden tuomioistuinviraston myötä. Katsomme, että nämä uudistukset olisi syytä saattaa ensin valmiiksi ja saada kokemusta sen pohjalta, miten järjestelmät toimivat. Vasta sen jälkeen, kun uusi käräjäoikeusrakenne ja tuomioistuinjärjestelmän hallinto ovat vakiintuneet, on paljon paremmat edellytykset arvioida summaaristen asioiden keskittämisen kannattavuutta ja toteuttamistapoja sekä toteuttaa mahdolliset muutokset hallitusti ilman riskejä. Sen vuoksi olemme esittäneet valiokunnassa vastalausetta ja tulemme sen sitten jatkokäsittelyissä esittelemään.

16.49 **Kauko Juhantalo kesk:** Arvoisa puhemies! Kyllä edellä esitetty epäily sähköistä järjestelmää kohtaan on omalla tavallaan oikeutettu siinä mielessä, että olen huolissani siitä, että vaikka tässä mainitut ammatinharjoittajat tai muut, jotka laissa on mainittu, hallitsevat nykyajan sähköjärjestelmät hyvin ja tietävät, mitä se tarkoittaa, niin edelleenkin käytännössä moni yksityinen henkilö itse haluaa periä saatavansa oikeuteen kääntymällä, ja oikeuteen kääntymällä siten, että on kyse yksipuolisesta tuomiosta: onko niin, että hän ymmärtää ne käräjäpiirit, mihin hän voi sen lähettää, ja hän ymmärtää sen, että sinne ei voi sitten enää lähettää tavanomaisella tavalla vaatimustaan vaan pitäisi osata tuota sähköistä me-

nettelyä käyttää. Kyllä tätä sietää tutkia ja seurailla, tapahtuuko paljon sellaisia vahingossa tapahtuneita oikeudenmenetyksiä, joita ei missään nimessä saa käytännössä tapahtua.

16.50 **Kari Tolvanen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan nyt korostaa sitä, että yksityishenkilö saa jatkossakin toimia niin kuin aikaisemminkin eli ihan paperisella hakemuksella. Häntä ei pakoteta siihen sähköiseen maailmaan. Se valiokunnassa nimenomaan oli meillä huolenaihe, koska tiedämme, että tässähän ei löydy välineitä eikä osaamista kaikilta ihmisiltä. Yksityinen ihminen tosiaan voi asioida niin kuin nytkin, mutta tähän on, suomeksi sanottuna, pakotettu tämmöiset kaupalliset toimijat, jotka tälläkin hetkellä käytännössä toimivat siellä sähköisessä maailmassa. On joitain yksittäistapauksia, mutta he joutavat kyllä opiskelemaan sähköisen maailman, jos elinkeinoa harjoittavat. Mutta yksityisihmisen osalta tässä ei tule muutoksia.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaaliturva- ja vakuutuslainsäädännön muuttamiseksi EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen johdosta

Hallituksen esitys HE 52/2018 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Koulutusrahastosta annetun lain kumoamisesta sekä aikuiskoulutustuesta annetun lain ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 53/2018 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

9. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 26.4.2018 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 16.52.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola